

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

**Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»

Дипломна робота

на тему:

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В ЄС ПІД ЧАС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ МЕДІА)**

**Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Войтенко Дарії Максимівни**

**Науковий керівник:
доктор іст. наук, професор
Жалоба І. В.**

Київ – 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.	7
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження.	7
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження.	11
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.	21
2.1. Становлення іміджу України у перші десятиліття незалежності (1991 - 2013).	21
2.2. Якісна трансформація іміджу України в умовах Революції Гідності та розгортання російсько-української війни (2014 - 2022).	33
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ.	47
3.1. Трансформація іміджу України в медіа ЄС у перші два роки повномасштабного вторгнення (2022 - 2023).	47
3.2. Зміна образу України у медіапросторі (2024 - початок 2025 року).	55
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	64

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АТО – Антитерористична операція
- BBC – Британська телерадіомовна корпорація (British Broadcasting Corporation)
- ВМО – Всесвітня митна організація
- Держкіно – Державне агентство України з питань кіно
- ЄБРР – Європейський банк реконструкції та розвитку
- Євро-2012 – Чемпіонат Європи з футболу 2012 року
- ЄС – Європейський Союз
- ЗМІ – Засоби масової інформації
- КНДР – Корейська Народно-Демократична Республіка
- МБРР – Міжнародний банк реконструкції та розвитку
- МВФ – Міжнародний валютний фонд
- МОК – Міжнародний олімпійський комітет
- МЗС – Міністерство закордонних справ
- НАТО – Організація Північноатлантичного договору
- ОВА – Обласна військова адміністрація
- ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі
- ООН – Організація Об'єднаних Націй
- ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку
- СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
- США – Сполучені Штати Америки
- УЄФА – Союз європейських футбольних асоціацій (Union of European Football Associations)
- УКФ – Український культурний фонд
- Укрінформ – Українське національне інформаційне агентство
- EEAS – Європейська служба зовнішніх справ (European External Action Service)

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення росії на території України 24 лютого 2022 року кардинально змінило геополітичний ландшафт і стало випробуванням не лише для України, а й для всієї міжнародної політичної арени загалом. У таких умовах Україна отримала надзвичайну увагу від світової спільноти, а її імідж зазнав суттєвих змін, зокрема у країнах Європейського Союзу. Від того, як Україна сприймається європейськими суспільством та політичними елітами напряму залежить рівень підтримки, обсяги військової та фінансової допомоги, а також швидкість та успішність інтеграції нашої держави до ЄС. Дослідження трансформації іміджу є дуже актуальним й важливим для України в її боротьбі за власний суверенітет, територіальну цілісність та європейське майбутнє.

Від 2022 року імідж України в європейських медіа зазнав глибоких змін. Від образу "жертви агресії, що потребує негайної допомоги та захисту" він еволюціонував до "героя, що бореться за свободу та демократію", який, попри виклики війни, впевнено рухається до членства в Європейському Союзі. Ця трансформація відбувалася на тлі висвітлення звірств російської агресії, героїчного опору українського народу та безпрецедентної міжнародної солідарності. Розуміння таких змін та їх впливу на сприйняття України в ЄС є фундаментальним для формування ефективної зовнішньої політики.

Актуальність бакалаврської роботи зумовлена кількома основними факторами. По-перше, війна не лише переформатувала внутрішнє життя України, а й значно вплинула на її зовнішньополітичний курс, де європейська інтеграція стала ключовим питанням. Формування позитивного іміджу є невід'ємною частиною цього процесу, адже саме він є основою для подальшої підтримки євроінтеграційних прагнень України. По-друге, розуміння механізмів формування та зміни іміджу, а також виявлення ефективних стратегій протидії дезінформації є критично важливим, адже росія активно використовує пропаганду для дискредитації

України як всередині своєї країни, так і за її межами. По-третє, медіа відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки. Аналіз медіа-матеріалів дозволяє простежити динаміку сприйняття України в ЄС, виявити основні наративи та тенденції, а також оцінити ефективність наявних комунікаційних стратегій.

Об'єктом дослідження виступає імідж України.

Предметом дослідження є процеси трансформації іміджу України в країнах ЄС, що відбуваються під впливом висвітлення російсько-української війни в медіа.

Мета роботи – дослідити трансформацію іміджу України в Європейському Союзі в умовах повномасштабної війни, використовуючи медіа матеріали держав-членів ЄС.

Завдання роботи:

- Охарактеризувати поняття «імідж» та «іміджева політика».
- З'ясувати механізми реалізації іміджевої політики на міжнародній політичній арені.
- Простежити процес формування та зміни іміджу України в медіа Європейського Союзу від здобуття незалежності до 2025 року.
- Дослідити ключові характеристики іміджу України в країнах ЄС.
- Визначити роль медіа у формуванні та трансформації іміджу України в ЄС в умовах конфлікту.

При підготовці роботи використовувалися інформаційний, компаративний, інституційний, комплексний підходи та принципи об'єктивності, конкретності та системності. Застосовано такі загальнонаукові методи: медіа-мониторинг, описовий, компаративістський, історичний та логічний.

Теоретичним значенням роботи є узагальнення та систематизація у ній підходів до вивчення іміджу держави та іміджевої політики в контексті міжнародних відносин і медіа-комунікацій. Робота також розкриває тему

трансформації міжнародного іміджу країни в умовах масштабних конфліктів та інформаційної війни, підкреслюючи ключову роль медіа в цьому процесі. Натомість практичним значенням роботи є те, що її результати можуть бути використані для розробки ефективних стратегій для формування позитивного міжнародного іміджу України. Висновки дослідження можуть слугувати інформаційною основою для органів державної влади, дипломатичних представництв, неурядових організацій та медіа-експертів, які займаються питаннями публічної та медіадипломатії.

У структурі роботи наявні наступні складові частини: вступ, 3 основних розділи, кожен з яких поділений на два підрозділи, висновки та список використаних джерел і літератури. При написанні бакалаврської роботи було використано 65 джерел. Загальний обсяг роботи - 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження.

Термін “імідж” як такий почав використовуватися у контексті міжнародних відносин лише у 20-му столітті, здобувши значного поширення аж у 50-60-х роках того ж 20-го століття, коли дослідники та актори сфери міжнародних відносин почали зосереджуватися на ролі громадської думки у формування міжнародного сприйняття країн на світовій політичній арені.

Глобалізація та розвиток цифрових технологій полегшили процес формування іміджу держави, відповідно і сама концепція іміджу стала розповсюджуватися та ставати невід’ємною частиною міжнародної політики. Сьогодні багато країн використовують публічну дипломатію, яка почала активно застосовуватися у часи розвитку цифрових технологій, стратегії якої включають міжнародні культурні обміни, кампанії в соціальних мережах та інші форми проекції “м’якої сили”. Таким чином, імідж держави, сформований використовуючи подібні стратегії, стає важливим інструментом для досягнення зовнішньополітичних цілей та зміцнення міжнародної репутації окремих країн.

Відповідно до британського словнику “Cambridge Dictionary”¹, імідж – це те, як щось або хтось сприймається іншими людьми.

Відповідно до українських словників, визначення терміну “імідж” подається як *“штучний образ, цілеспрямовано створений у суспільній чи індивідуальній свідомості та підсвідомості засобами масової комунікації і психологічного впливу”*².

¹ Cambridge University Press. (n.d.). *Image*. In *Cambridge Dictionary*. URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-spanish/image#google_vignette (дата звернення: 01.03.2025)

² Дзюба, І. М. (ред.). (2012). Імідж. У *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-13264> (дата звернення: 01.03.2025)

Відповідно до тих самих українських словників, термін “медіа” розтлумачується як *“засоби та інструменти зберігання і передачі інформації та даних для індивідуальної чи та масової аудиторії”*³. У контексті цієї дипломної роботи термін “медіа” також охоплює мас-медіа та засоби масової інформації (ЗМІ), які сприяють формуванню громадської думки через широкий доступ до інформації.

Отже, імідж держави у медіа можна тлумачити як цілеспрямовано створений образ країни, який формується та передається через засоби масової комунікації, зокрема через мас-медіа та засоби масової інформації (ЗМІ). Іміджева політика держави в медіа – це сукупність дій, спрямованих на створення певного набору уявлень, які у свою чергу сприяють створенню певного образу країни у свідомості людей через засоби масової комунікації.

Поняття “імідж” вперше з’явилося у словнику Ноя Вебстера у XIX столітті, але широкого розповсюдження термін набув у науковій сфері у 60–80 роках XX століття у сфері загальної та соціальної психології у дослідженнях іноземних вчених. Основними дослідниками іміджу в міжнародних відносинах вважають Кеннета Боулдінга, Гарольда Лассвелла та Саймона Анхольта.

Гарольд Лассвелл був одним серед першим науковців, які вивчали роль громадської думки у міжнародних відносинах. Науковець також досліджував негативний вплив пропаганди на формування суспільної думки. Праці автора заклали підґрунтя для майбутніх досліджень іміджу та іміджевої політики держав.

У 1956 році вперше була випущена робота американського науковця Кеннета Боулдінга «The Image: Knowledge in Life and Society», у якій було проаналізовано роль та місце образів (images) у житті окремого індивіда та

³ Дзюба, І. М. (ред.). (2020). Медіа. У *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-66085> (дата звернення: 01.03.2025)

громадськості зокрема⁴. Використання терміну «імідж» у міжнародних відносинах здебільшого пов'язують саме з К. Боулдінгом, який у своїй науковій роботі «National Images and International Systems» (1959 рік) фактично вперше використав поняття для пояснення причин протистоянь у міждержавних відносинах, довівши наявність національних образів держав у міжнародній системі⁵. До того ж, він показав, що дії певних акторів міжнародних відносин, чийі рішення визначають зовнішньо- та внутрішньополітичний курс держави, залежать не від об'єктивних фактів притаманних ситуації, а від уявлення групи людей або суспільства про цю ситуацію.

С. Анхольт зробив вагомий вклад у сфері дослідження іміджу, створивши «Future Brand Country Index» (2005). Дослідження використовується урядами країн в усьому світі для аналізу та покращення свого міжнародного іміджу.

Стратегія публічної дипломатії МЗС України визначає міжнародний імідж і репутацію країни як *“сукупність факторів, що зумовлюють її сприйняття у світі крізь призму ідеалів і цінностей, реалій політичного устрою, соціально-економічної моделі та позиціювання на міжнародній арені. Формування позитивного сприйняття України вимагає скоординованої державної політики з метою системного та проактивного поширення власних наративів з використанням усіх доступних форматів комунікації”*⁶.

Кожна держава має два різновиди іміджу - внутрішній та зовнішній. Внутрішній імідж існує всередині неї та відображає буквально сприйняття

⁴ Boulding, K. E. (1956). *The Image: Knowledge in Life and Society*. University of Michigan Press.

⁵ Boulding, K. E. (1959). National Images and International Systems. *The Journal of Conflict Resolution*, 3(2), 120–131.

⁶ Міністерство закордонних справ України. (2021). *Стратегія публічної дипломатії України* (стор. 5). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>

(дата звернення: 03.03.2025)

держави її громадянами, тоді як зовнішній імідж формується державою для її позитивного сприйняття іншими акторами міжнародних відносин та створення позитивної репутації на міжнародній арені.

Варто зазначити, що поняття “імідж держави” та “репутація держави” є різними за своєю природою. Імідж держави — це штучно створений образ, який формують використовуючи різні засоби (медіа, комунікаційні канали тощо), щоб вплинути на сприйняття країни переважно закордонною спільнотою. Репутація ж ґрунтується на реальних діях і результатах, що формуються з часом і відображають реальне ставлення до держави. Імідж можна змінювати швидше, тоді як репутація формується поступово на основі дій і політики держави. Імідж більше залежить від зовнішнього впливу, а репутація — від реальних результатів.

Імідж часто є контрольованим, створеним за допомогою зовнішніх засобів (медіа, PR, маркетинг), тоді як репутація є більш об'єктивною і базується на реальних діях та поведінці держави. Імідж може змінюватися стрімко, тоді як репутація формується і змінюється поступово. Коротко кажучи, імідж — це те, як держава хоче, щоб її сприймали, а репутація — це те, як її сприймають на основі реальних фактів і її дій.

Підсумовуючи, державна іміджева стратегія у медіа є важливим інструментом для формування іміджу країни на міжнародній арені та сприяння просуванню її національних інтересів. Вона включає використання медіа як каналу для трансляції позитивних образів, управління громадською думкою та підтримки стабільного іміджу держави. Успішна медіа-стратегія дозволяє зміцнити позиції країни в глобальному контексті, залучити інвестиції, покращити дипломатичні відносини та підтримувати внутрішню єдність. Водночас, така стратегія потребує комплексного підходу, врахування культурних, економічних і політичних особливостей для досягнення максимально ефективних результатів.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження.

В епоху глобалізації медіа відіграють важливу роль та є невід’ємною частиною у формуванні громадської думки. Соціальні мережі, міжнародні та державні медіа ресурси значно впливають на те, що і як ми дізнаємося про ті чи інші зміни у світовому політичному порядку. У сучасній світовій політиці імідж та іміджева політика країни є невід’ємними частинами як внутрішньої, так і зовнішньої державної політики й напряду впливають на досягнення політичних цілей самої країни.

Країни з демократичними системами дають своїм громадянам можливість отримувати більш чітке уявлення про світ завдяки свободі слова, що забезпечує доступ до різноманітних точок зору та інформації, незважаючи на те, що будь-які державні медіа так чи інакше контролюються. У жителів таких країн є широкий вибір медіа-джерел. Так, наприклад громадяни Німеччини мають дуже широкий вибір видань й можуть обрати між, наприклад, “TAZ” (ліві) і “Das Bild” (праві) (тут варто зазначити, що згідно з “World Press Freedom Index” у 2024 році Німеччина посіла 10-те місце серед 180 країн, як країна з високим рівень свободи слова у пресі).

Водночас на політичній карті світу існують і країни, де громадянам заборонено читати матеріали, окрім тих, що поширюються державними медіа, що призводить до формування авторитарних режимів, де інформація ретельно контролюється, а свобода слова значно обмежена (росія, КНДР, Китай тощо).

Медіа формують громадську думку: від подачі матеріалу у них фактично залежить те, як певний об’єкт буде сприйматися суспільством, тому державам необхідно якісно забезпечувати реалізацію своєї іміджевої політики не тільки у державних, а й у міжнародних медіа.

Розробка іміджевої політики – це процес, який здійснюють уряди спільно з громадськістю (в окремих країнах), компетенції значною мірою

залежать від різних аспектів, включаючи внутрішні комунікації в самій країні та її зовнішні комунікації.

Говорячи про державні іміджеві стратегії, важливо зазначити, що їх реалізація неможлива без залучення публічної дипломатії. У Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України зазначається, що *“Публічна дипломатія є невід’ємною частиною стратегічних комунікацій держави. Публічна дипломатія – це система заходів, за допомогою яких держава комунікує з громадськістю інших держав та впливає на формування суспільної думки населення інших країн для просування своїх національних інтересів і реалізації зовнішньополітичних цілей. Інструменти публічної дипломатії дають змогу значно розширити охоплення аудиторії, будувати нові партнерства, залучати представників сфер, що перебувають за межами сфери впливу офіційних органів влади (неурядових організацій, бізнесу, аналітичних центрів, освітніх установ, молоді, лідерів суспільної думки та окремих громадян)”*⁷.

Завдання публічної дипломатії полягає у встановленні зв'язку між державою та її громадянами, а також з міжнародною спільнотою, з урахуванням культурних та національних відмінностей. Вона сприяє розвитку особистих зв'язків між людьми, що є ключовим у сучасному цифровому світі. Публічна дипломатія також відіграє важливу роль у зміцненні національної безпеки та протистоянні гібридним атакам, неправдивій інформації та фейкам.

У Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України зазначено, що *“імідж та репутація країни формуються не тільки інструментами публічної дипломатії. Публічна дипломатія є лише складовою стратегічних комунікацій держави, а процес формування*

⁷ Міністерство закордонних справ України. (2021). *Стратегія публічної дипломатії України* (стор. 5). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 03.03.2025)

позитивного іміджу України у світі потребує тісної координації з усіма дотичними інституціями, як державними, так і недержавними”⁸. Розробляючи подібні стратегії країни залучають провідних експертів, представників державного сектору, культури та креативних індустрій, бізнесу, щоб обійняти максимально широкий спектр сфер.

Одним з яскравих прикладів реалізації іміджевої політики є діяльність Європейського Союзу, який активно використовує медіа-інструменти для досягнення своїх цілей. Європейський Союз активно використовує різноманітні медіа-інструменти для реалізації своєї іміджевої політики, прагнучи донести свої цінності, політику та досягнення до широкої аудиторії. Європейська служба зовнішніх дій (EEAS)⁹ відіграє ключову роль у формуванні та реалізації стратегічної комунікації ЄС на міжнародній арені. EEAS зазначає, що ініціативи ЄС у сфері публічної дипломатії спрямовані на довгострокову взаємодію з громадянами та потенційними партнерами в усьому світі для зміцнення довіри та взаєморозуміння та, таким чином, сприяння майбутній співпраці для вирішення наших спільних проблем.

Інституції ЄС активно використовують соціальні мережі. Так, наприклад, Європейська служба зовнішніх справ (Європейська дипломатична служба) використовує Twitter, Facebook та Instagram, для поширення інформації про політику ЄС, реагування на дезінформацію та комунікацію з міжнародною аудиторією. Вони також ведуть кампанії для протидії російській дезінформації щодо війни в Україні (EUvsDisInfo)¹⁰.

⁸ Міністерство закордонних справ України. (2021). *Стратегія публічної дипломатії України* (стор. 5). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 05.03.2025)

⁹ European External Action Service. (n.d.). *Homepage*. URL: https://www.eeas.europa.eu/_en (дата звернення: 05.03.2025)

¹⁰ EU vs Disinfo. (n.d.). *About EU vs Disinfo*. URL: <https://euvsdisinfo.eu/about/> (дата звернення: 05.03.2025)

Європейський Парламент використовує відеоплатформу “YouTube” для розміщення або трансляції дебатів, інтерв’ю з політиками та пояснення роботи різних структурних підрозділів Європейського Парламенту.

Європейський Союз надає фінансову та технічну допомогу незалежним медіа як у межах країн-членів, так і за їхніми кордонами, особливо в регіонах з обмеженою свободою преси (країни європейського сусідства, Західні Балкани та Туреччина). Зокрема, нещодавно Європейський Союз виділив 10 мільйонів євро додаткового фінансування для підтримки незалежних ЗМІ в Україні¹¹.

Створюються також різноманітні інтернет-кампанії. До прикладу, кампанія Європейської Комісії “EU Protects”, яка спрямована на жителів ЄС та розповсюджує інформацію про те, як Союз захищає права та інтереси своїх громадян, використовуючи відеоматеріали та інфографіки.

Не менш важливою є програма “Erasmus+”, яка, відповідно до Офісу Еразмус+ в Україні, *“має на меті підтримку освітнього, професійного та особистісного розвитку громадян ЄС і поза його межами задля внеску до стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування, для розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності і активного громадянства”*¹². Програма фінансує академічні та культурні обміни студентів та викладачів між країнами ЄС та іншими країнами світу.

Європейський Союз також співпрацює з міжнародними медіа-організаціями, такими як Euronews, BBC, CNN тощо, проводячи онлайн та офлайн конференції, брифінги та даючи інтерв’ю щодо своєї діяльності.

¹¹ EU NEIGHBOURS east. (2022, липня 27). *ЄС посилює підтримку незалежних медіа в Україні, додатково виділивши 10 млн євро*. URL:

<https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yes-posylyuye-pidtrymku-nezaleznyh-media-v-ukrayini-dodatkovy-vydilyvshy-10-mln-yevro/>

(дата звернення: 07.03.2025)

¹² Національний Еразмус+ Офіс в Україні. (n.d.). *Про Програму*. URL:

<https://erasmusplus.org.ua/programa-yes-erazmus/pro-programu/>

(дата звернення: 10.03.2025)

Таким чином, Європейський Союз активно використовує різноманітні медіа-інструменти для формування свого позитивного іміджу на міжнародній арені, використовуючи соціальні мережі, створюючи інформаційні кампанії, сприяючи міжнародним обмінам та співпрацюючи з міжнародними ЗМІ. ЄС демонструє комплексний підхід до формування свого іміджу через медіа, використовуючи широкий спектр інструментів для досягнення своїх цілей.

Україна також активно використовує медіа-канали задля реалізації своєї іміджевої політики. Так, наприклад, Президент України Володимир Зеленський та інші офіційні особи (Міністри, голови ОВА та інші високопосадовці) активно використовують Twitter, Facebook, Instagram та інші інтернет-платформи. Відео Володимира Зеленського практично завжди дублюються англійською мовою. Відео-, фото- або текстові матеріали використовуються для донесення правдивої інформації про війну в Україні до міжнародної спільноти, звернення до парламентів інших країн тощо.

Російська агресія суттєво вплинула на іміджеву політику України, змусивши її адаптуватися до нових викликів. Україна активно використовує медіа для мобілізації міжнародної підтримки, документування воєнних злочинів та протидії російській пропаганді. Водночас, Україна стикається з викликами, пов'язаними з поширенням фейкових новин та кібератаками. Для подолання цих викликів Україна розвиває цифрову дипломатію та співпрацює з міжнародними партнерами у сфері кібербезпеки.

Варто зазначити, що великою популярністю серед іноземців користуються офіційні сторінки України у соціальних мережах, а також її офіційних вебсайт “Ukraine.ua”¹³, який надає інформації не тільки про війну, а й про культуру та історію України.

¹³ Ukraine.ua. (n.d.). *Official Website of Ukraine*. URL: <https://ukraine.ua/> (дата звернення: 11.03.2025)

Українські політики та журналісти також співпрацюють з міжнародними ЗМІ: CNN, BBC, Al Jazeera, щоб розповісти про ситуацію в Україні. Міністерство закордонних справ України проводить брифінги для іноземних журналістів, організовує прес-тури в Україну, щоб показати реальну ситуацію. Налагоджена також співпраця з стримінговою платформою “Netflix”, завдяки якій іноземна аудиторія дізнається більше про Україну та її історію, а фільми “Ukraine on Fire” та “20 днів у Маріуполі” розповсюджують правду та історичний контекст війни в Україні.

До того ж, наша держава проводить інформаційні кампанії для протидії російській пропаганді та поширення правдивої інформації про події в Україні. Ці кампанії включають публікацію статей, відео та інфографіки в міжнародних ЗМІ та соціальних мережах (наприклад, проект «Крим. Реалії» та “Донбас. Реалії” від Радіо Свобода).

Україна активно використовує цифрові технології для створення позитивного іміджу за кордоном. Відповідно до Міністерства цифрової трансформації, завдяки програмі “Дія” Україна стала першою державою у світі, у якій цифрові документи стали юридичним аналогом фізичних документів¹⁴. Українські ІТ-фахівці також розробили онлайн-платформу “War Crimes” для документування військових злочинів Росії.

Публічна дипломатія є важливим інструментом формування іміджу України. Основними напрямками її реалізації, що координуються МЗС України, є культурна, економічна, науково-освітня, спортивна, експертна, кулінарна та цифрова дипломатії¹⁵. Ці напрями спрямовані на покращення

¹⁴ Міністерство цифрової трансформації України. (2020, жовтня 5). *Михайло Федоров: Україна — перша держава світу, в якій цифрові паспорти у смартфоні стали повними юридичними аналогами звичайних документів*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-ukraine-persha-derzhava-svitu-v-yakiy-tsifrovi-pasporti-u-smartfoni-stali-povnimi-yuridichnimi-analogami-zvichaynikh-dokumentiv> (дата звернення: 12.03.2025)

¹⁵ Міністерство закордонних справ України. (2021). *Стратегія публічної дипломатії України* (стор. 11). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 12.03.2025)

міжкультурної взаємодії та досягнення цілей, визначених Стратегією публічної дипломатії МЗС України.

Для досягнення своїх цілей МЗС України сприяє тісній співпраці закордонних дипломатичних установ України із низкою державних установ, а саме Українським інститутом, Українським культурним фондом (УКФ), Міністерством культури та інформаційної політики, Державним агентством України з питань кіно (Держкіно) тощо, культурними інституціями, недержавними установами та організаціями, а також українськими діаспорами за кордоном.

Кожна з таких державних установ має власну іміджеву стратегію. Так, наприклад, Український інститут, підпорядкований Міністерству закордонних справ України, на своєму веб-сайті зазначає наступні цілі:

“покращення розуміння та впізнаваності України серед закордонних аудиторій; забезпечення сталого запиту на фахову взаємодію з Україною; зміцнення спроможності гравців української культури, освіти, науки та громадянського суспільства до міжнародної співпраці; посилення залученості України до актуальних світових культурних процесів; розширення поля використання української мови у світі.”¹⁶

Для досягнення своїх цілей Український інститут використовує саме медіа-канали. Він поширює знання про Україну в іноземних суспільствах через свій веб-сайт або сторінки в соціальних мережах, розвиває інтерес до нашої держави, влаштовуючи виставки, кінопокази онлайн та офлайн тощо, співпрацює із партнерами по всьому світу та здійснює діяльність через свої закордонні представництва у Німеччині та Франції (Ukrainisches Institut in Deutschland та Institute Ukrainien en France).

Говорячи про діяльність інституцій публічної дипломатії за кордоном, варто згадати про декілька аналогічних Українському інституту

¹⁶ Український інститут. (n.d.). Мисія. URL: <https://ui.org.ua/mission/> (дата звернення: 15.03.2025)

організацій країн ЄС, які безпосередньо впливають на формування позитивного іміджу країни за кордоном.

*Французький Інститут (Institut Francaise)*¹⁷ має 96 представництв по всьому світу, поширює свою діяльність на понад 120 країн. Установа, підпорядкована Міністерству закордонних справ Франції, має на меті поширення французької культури та мови, а також сприяння розвитку ефективного та довгострокового співробітництва з культурними установами за кордоном. Її представництва, як правило, функціонують як складові культурних відділів посольств Франції.

*Австрійський культурний форум (Österreichisches Kulturforum)*¹⁸ має 30 представництв (у тому числі у Києві) та поширює свою діяльність на 30 країн світу. Установа, підпорядкована Департаменту міжнародних культурних зв'язків Міністерства європейських та міжнародних зв'язків Австрії, має на меті сприяння культурному та науковому діалогу з представниками мистецтва та науки в країні перебування.

*Литовський культурний інститут (Lithuanian Culture Institute)*¹⁹ хоч і не має представництв в інших країнах, проте працює на 14 країн світу. Основна мета цієї установи - просування литовської культури за кордоном та формування позитивного образу Литви у світі за допомогою культурних заходів. Для досягнення цієї мети інститут організовує ознайомчі візити до Литви для іноземних культурних діячів, що сприяє встановленню довготривалих культурних зв'язків та запуску спільних проектів. Крім того, інститут забезпечує участь Литви у важливих культурних подіях у пріоритетних для неї країнах²⁰.

¹⁷ Institut français d'Ukraine. (n.d.). *Accueil*. URL: <https://institutfrancais-ukraine.com/fr/> (дата звернення: 17.03.2025)

¹⁸ Austrian Cultural Forum Kyiv. (n.d.). *Homepage*. URL: <https://austriaukraine.com/en/> (дата звернення: 17.03.2025)

¹⁹ Lithuanian Culture Institute. (n.d.). *Homepage*. URL: <https://english.lithuanianculture.lt/> (дата звернення: 17.03.2025)

²⁰ Український інститут. (2022). *Стратегія Українського інституту* (стор. 13). URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf> (дата звернення: 17.03.2025)

У формуванні іміджу України важливу роль також відіграє громадськість та громадянське суспільство. Волонтери, активісти та звичайні громадяни активно використовують соціальні мережі для донесення правдивої інформації про події в Україні до світової спільноти. Наприклад, журналісти-розслідувачі документують воєнні злочини та розвінчують російську пропаганду. Волонтерські ініціативи збирають кошти та організовують гуманітарну допомогу, демонструючи солідарність українського народу. Ця активність громадянського суспільства не лише впливає на міжнародну громадську думку, але й формує позитивний імідж України як стійкої та згуртованої нації.

Вищезгадані факти демонструють, що Україна використовує широкий спектр медіа-інструментів не тільки для формування свого іміджу на міжнародній арені, а й для протидії російській агресії й дезінформації.

Використання медіа для формування іміджу має як переваги так і недоліки, тому варто згадати, що це несе потенційні виклики та ризики. Країни повинні уникати зловживання медіа-інструментами, забезпечувати прозорість та достовірність інформації, а також захищатися від кібератак та дезінформації. Наприклад, поширення фейкових новин може підірвати довіру до офіційних джерел інформації та завдати шкоди іміджу країни. Для подолання цих викликів країни повинні розвивати медіа-грамотність, співпрацювати з міжнародними організаціями та розробляти ефективні стратегії протидії дезінформації.

Міжнародна співпраця у сфері медіа та іміджевої політики є важливою для подолання спільних викликів. Країни співпрацюють для протидії дезінформації, обмінюються досвідом та найкращими практиками, а також координують свої зусилля на міжнародній арені. Наприклад, ЄС та Україна співпрацюють у сфері кібербезпеки та протидії російській пропаганді. Така співпраця дозволяє країнам ефективніше протистояти глобальним викликам та формувати позитивний імідж на міжнародній арені.

Ефективність медіа-стратегій, що використовуються ЄС та Україною, є предметом постійного аналізу. Наприклад, дослідження показують, що активне використання соціальних мереж дозволяє швидко доносити інформацію до широкої аудиторії, але також несе ризики поширення дезінформації. З іншого боку, співпраця з міжнародними ЗМІ забезпечує більшу довіру до інформації, але може бути менш оперативною. Важливо зазначити, що ефективність медіа-стратегій залежить від контексту та цільової аудиторії. Наприклад, в умовах війни, оперативність та емоційна складова комунікації є критично важливими, тоді як у мирний час акцент може бути зроблений на аналітичних матеріалах та культурних обмінах.

У висновку, для формування позитивного іміджу країни використовують різноманітні канали комунікації, такі як інформаційні кампанії та проекти, реклама, співпраця з популярними міжнародними медіа та онлайн-платформами (Netflix, BBC, CNN тощо), іномовлення, а також взаємодія з іноземними журналістами, блогерами та лідерами думок. Ефективність іміджевої політики забезпечується шляхом дослідження громадської думки, медіамоніторингу, онлайн-аналітики, а також збору та аналізу статистичних даних. Залучення медіа-інструментів є важливим елементом іміджевої політики держав. Ефективність цих інструментів залежить від їхнього комплексного використання, адаптації до сучасних медіа-тенденцій та здатності протистояти дезінформації.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

2.1. Становлення іміджу України у перші десятиліття незалежності (1991 - 2013).

Наша держава здобула свою незалежність відносно недавно, порівнюючи із досвідом більшості європейських країн, асоціюючись до того переважно із СРСР. Радянське минуле України мало значний вплив на формування її міжнародного іміджу, який протягом перших десятиліть незалежності зазнавав суттєвих змін та трансформацій. Від радянських наративів до пошуку власної ідентичності, від політичної та економічної нестабільності до революцій - кожен етап становлення незалежної України змінював її сприйняття на міжнародній політичній арені.

Аналізуючи формування іміджу України за період 1991 - 2014 років варто звернути увагу на низку надважливих подій, які мали величезний вплив не тільки на сприйняття нашої держави у світі, але й на хід нашої історії. До таких подій відносяться безпосередньо проголошення незалежності України (здобуття статусу без'ядерної держави, економічна криза 1990-х років, вступ до низки міжнародних організацій, спроби інтеграції до європейських структур), Помаранчева революція 2004 року, Революція Гідності 2013-2014 років тощо. Процес формування іміджу був складним, адже на нього впливали як внутрішні, так і зовнішні чинники.

В історії незалежної України було багато подій та періодів, які впливали на імідж нашої держави як позитивно, так і негативно. За взятий у цьому конкретному розділі період до таких подій можна віднести безпосередньо період одразу після проголошення незалежності України, пострадянську розбудову держави, економічну кризу, відмову від статусу ядерної держави, Помаранчеву Революцію, а також низку інших подій, що мали менші важелі впливу на зміну загального сприйняття нашої країни міжнародною спільнотою.

До здобуття своєї незалежності Україна сприймалася країнами Північної Америки та Західної Європи крізь призму радянських наративів, слово “Україна” асоціювалося перш за все із росією, а концепція “братських” народів була невід’ємною складовою нашого іміджу. Однак проголошення незалежності у 1991 році стало переломним моментом в історії України, кардинально змінивши її статус на міжнародній арені. Від колишньої республіки у складі СРСР, Україна постала перед світом як нова суверенна держава, що потребувала формування власного іміджу.

Всеукраїнський референдум щодо проголошення незалежності України, який відбувся 1 грудня 1991 року, остаточно засвідчив незалежність держави, понад 90% опитаних громадян проголосували на підтримку незалежності України від Радянського Союзу²¹. Цей референдум відіграв ключове значення для легітимізації незалежності України у глобальній політиці. Реакція світу на такі події була позитивною: першими країнами, які визнали незалежність України стали Канада та Польща (2 грудня 1991 року), далі - Угорщина, Латвія, Литва, Аргентина, Хорватія, Куба, Чехословаччина (3-5 грудня 1991 року); до кінця 1991 року Україну як незалежну державу визнали ще 59 країн, а до кінця 1992 року ще 64 країни.²²

Згодом почався процес активного встановлення двосторонніх відносин між Україною та іншими країнами. Так, наприклад, через два дні після референдуму про незалежність України 1991 року сусідня Угорщина стала першою країною, яка встановила дипломатичні відносини з Україною 3 грудня 1991 року, і з того часу Україна встановила

²¹ Вікіпедія. (n.d.). *Референдуми в Україні*. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%B8_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96 (дата звернення: 17.03.2025)

²² Wikipedia. (n.d.). *Declaration of Independence of Ukraine*. URL:

https://en.wikipedia.org/wiki/Declaration_of_Independence_of_Ukraine (дата звернення: 18.03.2025)

дипломатичні відносини з 182 з 193 країн-членів ООН.²³ Варто зазначити, що міжнародна діяльність України протягом 1944-1990 років була зосереджена в основному на участі в Організації Об'єднаних Націй (ООН). Це давало, хоча й обмежену, можливість інформувати світову спільноту про життя в Україні, бути учасником обговорень глобальних і регіональних проблем, набувати досвіду багатосторонньої дипломатії.²⁴

Наступним кроком був вступ до низки міжнародних організацій, і хоча Україна у той час вже була країною-засновницею ООН, найбільшої міжнародної організацій у світі, вона активно розширювала свою міжнародну діяльність. Вступ до міжнародних організацій є важливим етапом у становленні будь-якої нової держави. Активна діяльність у міжнародних організаціях дозволяє державам захищати свої національні інтереси на глобальній політичній арені, відкриває можливості співпраці між країнами, сприяє залученню міжнародної допомоги та підтримки й надає можливість підвищувати свій міжнародний авторитет. Для України, яка здобула незалежність після розпаду СРСР, це було особливо актуально. Таким чином, у 1992 році Україна стала членом Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол), Міжнародного валютного фонду (МВФ), Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), Всесвітньої митної організації (ВМО), Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР)²⁵ тощо, у 1995 році Україна приєдналася до однієї з ключових європейських міжнародних організацій - Ради Європи. Згідно з інтернет-виданням "Vox Ukraine" наразі Україна є повноправним членом 69 міжнародних

²³ Wikipedia. (n.d.). *List of diplomatic relations of Ukraine*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_diplomatic_relations_of_Ukraine (дата звернення: 18.03.2025)

²⁴ Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *MFA History*. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-mfa/mfa-history> (дата звернення: 19.03.2025)

²⁵ Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Україна у міжнародних організаціях*. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%D1%85> (дата звернення: 19.03.2025)

організацій, асоційованим членом 3-х організацій та спостерігачем у ще 3-х міжнародних організаціях, ще у 4-х вона припинила діяльність.²⁶

Членство в Раді Європи сприяло формуванню іміджу України як країни, що прагне до європейських стандартів у сфері демократії, прав людини та верховенства права, адже Україна впроваджувала низку реформ (наприклад, реформи у свободі слова, боротьбі з корупцією), намагаючись відповідати європейським стандартам. Прийняття Європейської конвенції з прав людини та реформи у сфері прав людини підкреслили готовність України до демократичних змін та модернізації.

Вступ України до міжнародних організацій сприяв підвищенню міжнародного авторитету та визнання України як суверенної держави: Україна отримала можливість впливати на міжнародну політику та вирішення глобальних проблем. Варто зазначити, що відкрилися і негативні сторони українського іміджу: Україна отримала критику з боку міжнародних організацій щодо недоліків у внутрішній політиці, пов'язаних, зокрема, із корупцією та захистом прав людей. Однак, незважаючи на критику щодо внутрішніх проблем, членство України в ООН, ОБСЄ та Раді Європи стало важливим кроком на шляху до міжнародної інтеграції та зміцнило її позиції як незалежного суверенного актора міжнародних відносин.

Однією з інших складових формування іміджу незалежної України стала відмова від статусу ядерної держави. Після закінчення холодної війни Україна стала третьою за величиною ядерною державою, успадкувавши значні запаси радянської ядерної зброї. Вони включали приблизно 5 000 одиниць ядерної зброї, а також ракети дальнього радіусу

²⁶ VoxUkraine. (2022, серпня 11). *Між радянським минулим та європейською інтеграцією: огляд співпраці України з міжнародними організаціями та спільнотами держав*. URL: <https://voxukraine.org/mizh-radyanskym-mynulym-ta-yevropejskoyu-integratsiyeyu-oglyad-s-pivpratsi-ukrayiny-z-mizhnarodnymy-organizatsiyamy-ta-spilnotamy-derzhav> (дата звернення: 20.03.2025)

дії, здатні нести до 10 термоядерних боєголовок.²⁷ Відмова України від ядерної зброї була зумовлена декількома причинами, зокрема, необхідність у фінансовій підтримці Заходу, бажання міжнародного визнання, страхи щодо контролю над зброєю та прагнення отримати гарантії безпеки. Важливу Роль у цьому процесі відіграли Сполучені Штати, які запропонували фінансову допомогу та разом з Великобританією та росією підписали Будапештський меморандум 1994 року, який передбачав гарантії територіальної цілісності України після набуття нею без'ядерного статусу. В обмін на ядерний арсенал Україна отримала компенсацію вартості високозбагаченого урану, фінансову допомогу на знищення ракетних установок і бомбардувальників, а також безпекові гарантії, що виразилося, зокрема, в отриманні близько 980 млн доларів у вигляді палива для АЕС та списанні частини газових боргів перед Росією.²⁸

Ця подія стала важливим фактором у формуванні міжнародного іміджу нашої держави, що має як позитивні, так і негативні аспекти. З одного боку, це рішення було високо оцінене міжнародною спільнотою як важливий внесок у зміцнення глобальної безпеки та нерозповсюдження ядерної зброї. Україна продемонструвала свою прихильність до принципів міжнародного права та отримала визнання як відповідальна держава. Це сприяло підвищенню її міжнародного авторитету та інтеграції у міжнародну політичну спільноту. З іншого боку, відмова від ядерної зброї збільшила вразливість України перед зовнішньою агресією, зокрема, з боку рф. Хоча Україна і мала гарантії безпеки за Будапештським меморандумом,

²⁷ The Economic Times. (2024, березня 6). *Ukraine was once the 3rd largest nuclear power on Earth. Then it became the only country ever to give up those weapons*. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/ukraine-was-once-the-3rd-largest-nuclear-power-on-earth-then-it-became-the-only-country-ever-to-give-up-those-weapons/articleshow/118651783.cms?from=mdr> (дата звернення: 21.03.2025)

²⁸ Visit Ukraine. (n.d.). *Nuclear disarmament: why Ukraine gave up nuclear weapons and whether their deployment in Belarus is legal?* URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/2005/nuclear-disarmament-why-ukraine-gave-up-nuclear-weapons-and-whether-their-deployment-in-belarus-is-legal?srsId=AfmBOooxQ-TSOsBv9imYuWsJi1pA5bDmeVXwZPq-DnJenUBvldJL61nV#bezyaderna-ukraina> (дата звернення: 22.03.2025)

анексія Криму та війна на Донбасі похитнули довіру до них, змусивши дискутувати про виправданість такого кроку. Відтак постало питання про дієвість міжнародних механізмів гарантування безпеки.

Необхідно згадати і період перших років незалежності України, який був затьмарений глибокою економічною кризою, що стала одним із визначальних факторів формування її міжнародного іміджу на той час. Розпад СРСР призвів до руйнування усталених економічних зв'язків, розриву виробничих ланцюжків та різкого спаду промислового виробництва. Перехід до ринкової економіки виявився складним і тривалим процесом, що супроводжувався гіперінфляцією, збільшенням рівня безробіття, падінням рівня життя значної частини населення та розповсюдженням такого явища як корупція.

На момент проголошення незалежності українська економіка постала у складних умовах, поступаючись більшості колишніх республік СРСР за показником ВВП. Традиційно аграрна країна, за радянських часів Україна стала залежною від російських енергоресурсів (нафта, мінеральний ресурси, газ), а початок політичної й економічної незалежності супроводжувався дезорганізацією та політичною нестабільністю, що ускладнювало економічний розвиток держави.²⁹

Глибока економічна криза 1990-х років позначилася, як вже зазначалося, гіперінфляцією та значним спадом державного виробництва. І хоч тоді і з'явилася національна валюта - гривня, вона не була надто популярною у використанні. Майже одразу після здобуття президентського посту у 1994 році Леонід Кучма доручив розробити програму економічної стабілізації держави, що була б підтримана МВФ. Колишній міністр економіки Роман Шпек (1993-1995) зауважив, що саме такі втілення відкрили можливості для співпраці з Міжнародним валютним фондом,

²⁹ Carnegie Endowment for International Peace. (2012, березня 27). *The Underachiever: Ukraine's Economy Since 1991*. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2012/03/the-underachiever-ukraines-economy-since-1991?lang=en> (дата звернення: 25.03.2025)

Світовим банком та ЄБРР. Хоча країна пережила значний економічний спад, співпраця з міжнародними партнерами заклали підґрунтя для майбутньої макроекономічної стабілізації.³⁰

Коментуючи здобуття Україною незалежності та період економічної нестабільності 1990-х років, відомий науковий центр “Carnegie Endowment for International Peace” (Вашингтон, США) зауважують: *“Очікувалося, що найбільша географічно повністю європейська країна і п'ята за чисельністю населення європейська держава стане членом Європейського Союзу (ЄС), Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) Україна так і не виправдала цих очікувань. Натомість її розглядають як невдачу, іноді як “хвору” частину Європи, і, можливо, навіть як потенційно невдалу державу через її геополітичне становище, історичні тягарі та помилки, допущені в інституційному розвитку та політиці.”*³¹

Такі коментарі демонструють, що на Україну було покладено чимало сподівань, які вона вочевидь не виправдала. Натомість, через комплекс економічних негараздів, геополітичну вразливість та внутрішні політичні прорахунки, Україна почала сприйматися як достатньо проблемна частина Європи. Таким чином, кінець 20-го та початок 21-го століть у міжнародному сприйнятті України позначилися переважанням негативних оцінок над позитивними сподіваннями.

Завершення скрутного періоду економічної кризи, що вирувала на початку нового століття, поступово відкривало нову сторінку в історії незалежної України. На фоні досягнутої макроекономічної стабільності, в суспільстві все сильніше відчувалася потреба у глибоких політичних перетвореннях та становленні демократичних цінностей. Саме у цей час на

³⁰ Економічна правда. (2015, серпня 25). *Про що свідчить цифра \$12 тисяч - ВВП України у 1990 році*. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2015/08/25/555902/> (дата звернення: 27.03.2025)

³¹ Carnegie Endowment for International Peace. (2012, березня 27). *The Underachiever: Ukraine's Economy Since 1991*. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2012/03/the-underachiever-ukraines-economy-since-1991?lang=en> (дата звернення: 25.03.2025)

політичній арені України розгорнулися події, які мали величезний вплив міжнародний імідж України; події, з якими і дотепер подекуди асоціюється демократична Україна - саме такою подією стала Помаранчева революція 2004 року.

Музей Революції Гідності визначає Помаранчеву революцію як *“акцію протесту громадян України, викликану масовими фальсифікаціями президентських виборів 2004 року на користь провладного кандидата Віктора Януковича. Ці події були названі за кольором, який використовували прихильники кандидата в президенти Віктора Ющенка та опозиційної партії «Наша Україна». Під помаранчевими прапорами зібралися громадяни, яким була не байдужа доля України.”*³²

Помаранчева революція спалахнула через масштабні фальсифікації під час другого туру президентських виборів в Україні 21 листопада 2004 року. Хоча офіційно переможцем було оголошено Віктора Януковича, такі результати тоді викликали обурення серед населення країни. Численні свідчення про вкидання бюлетенів, залякування виборців та суттєві розбіжності з даними екзит-полів стали головними аргументами для їх оскарження. Згадані порушення стали вершиною суспільного невдоволення, що накопичувалося роками. Українці були обурені повсюдною корупцією, утисками демократичних свобод та дедалі більш авторитарними діями влади. До того ж, вже перший тур виборів виявив глибокий розкол у суспільстві: Віктор Ющенко мав значну підтримку на заході та в центрі країни, тоді як Віктор Янукович переважав на півдні та сході. Цей географічний поділ лише підкреслив різні бачення майбутнього України серед її громадян.

Після оголошення фальсифікованих результатів виборів в Україні спалахнули масові мирні протести, зокрема на Майдані Незалежності в Києві, де зібралося, за різними оцінками, від 100 до 500 тисяч

³² National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Orange Revolution (2004)*. URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1093> (дата звернення: 25.03.2025)

демонстрантів з усієї країни³³, переважно прихильників Віктора Ющенка. Протести, що увійшли в історію як Помаранчева революція (названі так через колір передвиборчої кампанії Віктора Ющенка), розгорнулися в центрі Києва. Учасники розбили наметове містечко, проводили безперервні мітинги та організовували акції громадянської непокори, вимагаючи перерахунку голосів та проведення чесних виборів. Помаранчева революція привернула значну міжнародну увагу: увесь світ спостерігав за масштабом і, що важливо, мирним характером демонстрацій, попри надзвичайно високу політичну напругу в країні. На тлі цих подій Верховна Рада висловила недовіру Центральній виборчій комісії, а тодішній Президент Леонід Кучма закликав до мирного врегулювання ситуації. Після кількох тижнів безперервних протестів Верховний Суд України ухвалив доленосне рішення: через виявлені масові фальсифікації результати другого туру були анульовані, і було призначено повторне голосування.

Найважливішим наслідком Помаранчевої революції стало скасування фальсифікованих підсумків виборів та проведення повторного другого туру 26 грудня 2004 року. У перевиборів Віктора Ющенка було обрано новим Президентом України. Крім зміни керівництва безпосередньо, Помаранчева революція мала декілька інших важливих наслідків для країни, а саме: запровадження парламентсько-президентської моделі правління, передання повноважень від глави держави до Верховної Ради³⁴; радикальна трансформація іміджу України та українців у світі; розбиття усталених кліше щодо суспільної пасивності та громадянського нехтування всередині українського суспільства; здобуття Україною

³³ Вікіпедія. (n.d.). *Помаранчева революція*. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F (дата звернення: 27.03.2025)

³⁴ BBC News Україна. (2015, червня 26). *День Конституції: чи завжди Україна мала Основний закон?* URL:

https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/06/150626_constitution_ukraine_history_vc (дата звернення: 27.03.2025)

репутації правової демократичної держави; зміцнення проєвропейських векторів у зовнішній політиці; надання поштовху трансформаційним змінам та подальшій демократизації на пострадянському просторі; збільшення меж свободи слова та низка інших аспекти³⁵, що посприяли подальшому демократичному розвитку України.

Один з найбільших часописів Іспанії “El Mundo”, коментуючи події 2004 року в Україні, тоді зазначив: *“Переможцем четвертих виборів в історії України став народ. Другий тур президентських виборів офіційно оголосив переможцем Віктора Януковича, обраного від Росії кандидата, але ні опозиція, ні міжнародна спільнота, ні більшість українців не прийняли результат у світлі порушень на виборах, які включали змову з отруєнням. Звинувачення у фальсифікаціях вивели десятки тисяч людей на морозні вулиці Києва, де вони протестували протягом 18 днів, мирно вимагаючи поваги до своїх голосів, загорнуті в помаранчевий колір — характерний колір опозиції. ... Для країни, яка все ще має два вектори — Росію та ЄС, — ці вибори допомогли зміцнити демократію всередині держави.”*³⁶

Редакція польського вісника “Polskie Radio24”, цитуючи Анджея Рибалта, керівника української редакції однієї з програм Польського радіо, писала: *“Частина українського суспільства дійшла висновку, що потрібно брати приклад з таких націй, як чехи чи поляки, і просто боротися за своє право відстоювати власний вибір”*.³⁷

³⁵ Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Помаранчева революція*. URL: https://vue.gov.ua/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F (дата звернення: 28.03.2025)

³⁶ El Mundo. (n.d.). *Cronología 21 de noviembre*. URL: https://www.elmundo.es/resumen/2004/cronologia/noviembre_21b.html (дата звернення: 28.03.2025)

³⁷ Polskie Radio. (2015, листопада 21). *Pomarańczowa rewolucja: Ukraina spogląda w stronę wolności*. URL: <https://polskieradio24.pl/artukul/1294703.pomaranzczowa-rewolucja-ukraina-spoglada-w-stro-ne-wolnosci> (дата звернення: 30.03.2025)

У 2004 році Європейський Парламент рішуче виступив на підтримку України, підкреслюючи свою солідарність у боротьбі українців за власну свободу та демократію. Підтримка Помаранчевої революції розглядалася Європарламентом як важливий крок до формування ширшої, перспективної Європи.³⁸

Такі коментарі країн Європейського Союзу дають розуміння того, наскільки великий вплив Помаранчева революція мала на український імідж у Європі, зокрема. Помаранчева революція, ключова подія, яка докорінно змінила міжнародне сприйняття України. Мирні протести проти фальсифікації на загальнонаціональних виборах показали прагнення українського народу до демократії, засвідчили активну громадську позицію громадян України та прагнення до відстоювання власних прав і свобод. Це сприяло позитивному іміджу України як нації, що захищає свою свободу та прагне інтегруватися в європейський простір, зруйнувавши попередні упередження про пасивність українців. Саме ця подія докорінно змінила уявлення світу про Україну та її людей.

У контексті подій, що мали певний вплив на імідж України у світі, що відносяться до описаного у розділі періоді, варто згадати економічну кризу й газові конфлікти. Однак, визначальною тоді була подія, що не є настільки дотичною до світової політики. Подія, яка мала величезний вплив на зміну образу України у всьому світі - футбольний чемпіонат Євро-2012.

Спільне проведення Україною та Польщею чемпіонату Європи з футболу у 2012 році стало вагомою іміджевою подією. Україна постала перед міжнародною спільнотою як гостинна країна, що здатна організовувати масштабні міжнародні заходи. Тоді, у 2012 році, це сприяло

³⁸ European Parliament. (2005, червня 28). *Resolution on the results of the presidential elections in Ukraine*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2005/EN/03A-DV-PRESSE_FCS\(2005\)08-19\(00984\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2005/EN/03A-DV-PRESSE_FCS(2005)08-19(00984)_EN.pdf) (дата звернення: 30.03.2025)

знайомству іноземців з українською культурою та поліпшенню нашого туристичного іміджу.

Тоді УЄФА (Спілка європейських футбольних асоціацій), адміністративний орган, який керує футбольними асоціаціями в країнах Європи³⁹, на своєму офіційному веб-сайті випустило матеріал про організацію турніру, цитуючи українського дипломата Маркіяна Лубківського: *“ЄВРО-2012 стало найбільшою подією, яка коли-небудь проводилася в незалежній Україні, і найкраще організованим спортивним турніром. Ми всі можемо пишатися цим, оскільки це вимагало величезних зусиль з боку УЄФА, приймаючої асоціації та МОК, а також українського уряду та наших польських колег. Цей турнір підняв організацію футбольних матчів до найвищих стандартів”*.⁴⁰

ЄВРО-2012 мав величезний успіх та інтерес по всьому світу. Україна вдало продемонструвала свою спроможність організовувати масштабні міжнародні заходи на високому рівні, спростовуючи можливі скептичні передбачення. Турнір відкрив країну для сотень тисяч іноземних шанувальників, сприяючи їхньому безпосередньому знайомству з українською культурою, гостинністю та руйнуючи існуючі стереотипи. Завдяки цьому Україна зміцнила свої позиції на міжнародній арені й суттєво покращила свій імідж у світі

У 2017 році, після перемоги співачки Джамали на Євробаченні у 2016 році, Київ приймав наймасштабнішу пісенну подію Європи. Ця подія мала такий самий успіх, як і ЄВРО-2012.

Період з 1991 по 2013 рік для України був характерний значною політичною нестабільністю. Часті зміни урядів, постійні політичні кризи та масові народні обурення створювали враження нестабільності, що

³⁹ Вікіпедія. (n.d.). УЄФА. URL:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%84%D0%A4%D0%90> (дата звернення: 01.04.2025)

⁴⁰ UEFA. (n.d.). UEFA EURO 2012: A fantastic event. URL:

<https://ru.uefa.com/uefaeuro/history/news/0253-0d7ed33a89f5-2638778a72fc-1000--uefa-euro-2012-a-fantastic-event/> (дата звернення 01.04.2025)

ускладнювало сприйняття України як надійного міжнародного партнера. Крім того, повільні темпи впровадження економічних реформ, подальші економічні кризи та високий рівень корупції негативно впливали на сприйняття України як привабливої для інвестицій та економічно розвиненої держави. Додатковим джерелом занепокоєння для міжнародної спільноти були "газові конфлікти" з Росією. Ці суперечки викликали сумніви щодо надійності України як безпечної транзитної країни для енергоресурсів, що лише посилювало загальне враження нестабільності.

Формування іміджу України на міжнародній арені у період з 1991 по 2014 роки було складним та комплексним процесом, відміченим як суттєвими здобутками, так і вагомими викликами. Одразу після ейфорії від здобуття незалежності та перших кроків міжнародного визнання, що включали відмову від ядерної зброї та вступ до впливових міжнародних організацій, проведення ЄВРО-2012 Україна зіткнулася з глибокою економічною кризою, яка мала негативний відбиток на її сприйнятті у світі.

Попри всі труднощі, Помаранчева революція виявилася переломним етапом, що продемонстрував прагнення українського народу до демократії та європейських цінностей, значно поліпшуючи образ України не лише у країнах Європейського Союзу, а й за його межами. Однак внутрішні політичні та економічні негаразди, а також геополітична вразливість лишалися ключовими чинниками, що впливали на динаміку остаточного формування іміджу України на міжнародному рівні аж до історичних подій 2014 року.

2.2. Якісна трансформація іміджу України в умовах Революції

Гідності та розгортання російсько-української війни (2014 - 2022).

До 2014 року сприйняття України в країнах Європейського Союзу було неоднозначним та складним через цілу низку проблем всередині країни та окремі геополітичні фактори. Європейський Союз визнавав важливість України з огляду на її стратегічне розташування, чисельність населення та роль транзитної країни для енергоресурсів, проте інтеграція

до ЄС постійно відкладалася через політичну нестабільність та непрозорість політичних процесів всередині країни.⁴¹ Однак, листопад 2013 року став поворотним моментом в історії сучасної української державності. Масовий протест громадян, відомий як Євромайдан, або Революція Гідності, не лише увійшов до найважливіших подій незалежної України, але й кардинально змінив вектор її розвитку та її імідж на міжнародній політичній арені.

Енциклопедія історії України визначає термін “Революція Гідності” як *“масові політичні протести українських громадян, які тривали з листопада 2013 року до лютого 2014 року. Були спричинені спробами режиму Президента України Віктора Януковича згорнути євроінтеграційний курс, систематичними порушеннями прав і свобод громадян та неефективною соціально-економічною політикою”*⁴².

21 листопада 2013 року 1,500 людей вийшли на Майдан Незалежності у Києві, розпочавши акцію протесту проти рішення Кабінету Міністрів України про зупинення підготовки до підписання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Підписання Угоди мало величезне значення для громадян України, які хотіли відійти від пострадянських та проросійських політичних векторів та прагнули розпочати процес європейської інтеграції держави, до якого Україна йшла роками.

У ніч проти 30 листопада на вулицях залишалися лише кілька сотень активістів, переважно—студентів. Їх, із застосуванням сили, жорстоко розігнала міліція. У відповідь на це, 1 грудня того ж 2013 року сотні тисяч

⁴¹ Sinitsky, J. (2015, квітня 23). *EU-Ukraine Relations Before the 2014 Maidan Revolution*. E-International Relations. URL: https://www.e-ir.info/2015/04/23/eu-ukraine-relations-before-the-2014-maidan-revolution/#google_vignette (дата звернення 01.02.2025)

⁴² Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Революція Гідності*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EI&U&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=revoljutsija_gidnosti (дата звернення 01.04.2025)

людей вийшли на вулиці центральної частини . Політичне свавілля в країні спричинило бурхливу реакцію населення, розпочалися протести проти корупції, узурпації влади, політики русифікації та зближення з Росією.⁴³

Протести, що розпочалися з євроінтеграційних гасел, отримали назву "Євромайдан". Однак згодом вони переросли у набагато масштабніший процес – у процес повного оновлення державної політичної системи, який згодом назвали "Революцією Гідності". Ключовою вимогою протестувальників було покарання винних у фізичному насильстві над учасниками акцій. Саме жорстоке побиття молодих людей спецпідрозділами правоохоронних органів стало переломним моментом. Після цього інциденту протестний рух у самому центрі столиці перетворився на тривалу кампанію громадянської непокори. Люди повстали проти авторитарного режиму, системної корупції та масових порушень прав людини.

Революція Гідності мала низку наслідків, які вплинули не лише на внутрішньополітичну ситуацію в країні, а й на зміну образу України у світі. Серед таких наслідків Велика Українська Енциклопедія (ВУЕ) виділяє наступні: збереження національного суверенітету України; усунення диктатури внаслідок скасування «диктаторських законів», відновлення фундаментальних демократичних прав і свобод; зростання почуття патріотизму та єдності серед українців; знищення страху перед політичною тиранією та переслідуваннями у суспільстві; ліквідація корумпованого режиму Віктора Януковича; відновлення руху України до європейських стандартів життя та демократичних свобод; постання України на міжнародній арені як держави з населенням, що має високий рівень гідності й самоідентичності; завершення формування української політичної влади та громадянського суспільства.⁴⁴

⁴³ National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Revolution of Dignity*. URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1094> (дата звернення: 03.04.2025)

⁴⁴ Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Революція Гідності*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S

Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної сотні - Музей Революції Гідності зазначає: *“Тактично Євромайдан домогся втечі президента-диктатора, відставки уряду. Після виборів Україна обрала європейський вектор розвитку - стала асоційованим членом ЄС, громадяни отримали право безвізового в'їзду в Євросоюз, внаслідок Зони вільної торгівлі з ЄС товарообіг із країнами Європи стало зростав. Стратегічно – країна повернулася спиною до свого минулого, “тюрми народів”, як у нас називали по-народному Радянський Союз, і стала лицем до цивілізованих держав.”*⁴⁵

Очевидно, що настільки масштабні події набули розголосу за межами України, кардинально змінивши імідж нашої держави за кордоном. За даними вищезгаданого Національного меморіального комплексу Героїв Небесної сотні - Музею Революції Гідності кампанії солідарності з українським народом пройшли більше, ніж у 20 країнах світу.⁴⁶ Найбільші з акцій пройшли у таких країнах як Німеччина, Велика Британія, Польща, Італія, Франція, Канада, США, Австралія, Чехія, Австрія, Бельгія, Литва, Естонія, Норвегія, Швеція, Іспанія, Португалія.

Німецький державний суспільний мовник “Deutsche Welle” у матеріалах від 21.11.2014 писав: *“Українці перемогли авторитарний режим. Вони обрали демократію і хочуть мати конституційну державу”*⁴⁷.

[21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=revoljutsija_gidnosti](https://www.maidanmuseum.org/en/node/1094) (дата звернення: 05.04.2025)

⁴⁵ National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Revolution of Dignity*. URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1094> (дата звернення: 05.04.2025)

⁴⁶ National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Revolution of Dignity*. URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1094> (дата звернення: 05.04.2025)

⁴⁷ Tretin, H. (2014, листопада 21). *Opinion: Revolution of Dignity in Ukraine*. DW. URL: <https://www.dw.com/en/opinion-revolution-of-dignity-in-ukraine/a-18077223> (дата звернення: 06.04.2025)

У статті польського новинного порталу “Obserwator Miedzynarodowy” події 2013-2014 років на Майдані Незалежності описують так: *“Українці вогнем і кров’ю боролися за своє майбутнє в Європейському Союзі”*⁴⁸.

Колишній прем'єр-міністр Бельгії Гі Вергофстадт назвав Євромайдан найбільшою демонстрацією на підтримку європейських цінностей за всю історію існування Європейського Союзу.⁴⁹

У своєму зверненні з нагоди десятиріччя Революції Гідності, Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн згадала незламну хоробрість українського народу. Вона підкреслила непохитну підтримку Європи, нагадуючи про події 2013-2014 років, коли на Майдані вирішувалася подальша доля нашої нації: *“Холодні листопадові ночі Євромайдану назавжди змінили Європу. Навіть якщо тоді Європа цього не усвідомлювала. Ціла нація вийшла на вулиці й заговорила одним голосом. Ви сказали: Україна належить Європі. І наше майбутнє належить нам. І саме тому народ України загорнувся в європейські прапори – кидаючи виклик снайперам та загонам міліції. Ви вирішили бути господарями власного майбутнього. ... Майбутнє України – в Європейському Союзі. Майбутнє, за яке боровся Майдан, нарешті тільки-но почалося. Слава Україні, і хай живе Європа”*.⁵⁰

На події Революції Гідності міжнародна спільнота відреагувала рішуче: Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, Канада та інші держави запровадили санкції проти тих політиків, які підтримували режим Януковича. Ці пакети санкцій передбачали замороження активів та візові обмеження. Їхньою головною метою було сприяння політичному

⁴⁸ Obserwator Międzynarodowy. (2023, листопада 22). *Dziesięć lat od ukraińskiej Rewolucji Godności*. URL: <https://obserwatormiedzynarodowy.pl/2023/11/22/dziesiec-lat-od-ukrainskiej-rewolucji-godnosci/> (дата звернення 06.04.2025)

⁴⁹ National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Revolution of Dignity*. URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1094> (дата звернення: 05.04.2025)

⁵⁰ European Commission. (2023, листопада 21). *Statement by President von der Leyen on the 10th anniversary of the Maidan Revolution*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_5908 (дата звернення: 07.04.2025)

врегулюванню кризи, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушеннях прав людини та корупційних діяннях, а також запобігання розкраданню державних коштів. Такі скоординовані міжнародні дії відіграли ключову роль у створенні необхідного тиску та, зрештою, у падінні авторитарного режиму в Україні.

Підсумовуючи вплив та наслідки Революції Гідності на міжнародний імідж України, найперше слід підкреслити значні зрушення у сприйнятті українців як народу Європейським Союзом. Образ України зазнав еволюції, змістившись у бік сприйняття її як країни із людьми, що відважно відстоюють власні інтереси та державний суверенітет. ЄС побачив у нас не лише пострадянську країну, а націю, яка демонструє готовність до самопожертви задля утвердження демократії, особистих свобод та шляху європейської інтеграції, що стало підґрунтям для відчутної симпатії та підтримки України з боку європейських країн. Героїзм протестувальників, їхня відданість європейським ідеалам та протистояння корумпованому режиму Януковича сприяли формуванню нового образу України як сміливої та гідної нації, яка здійснила свідомий цивілізаційний вибір на користь Європи.

22 лютого 2014 року стало завершальним днем Революції Гідності, проте ейфорія від її завершення тривала недовго - невдовзі після цього Україна зіткнулася із зовнішньою агресією зі сторони російської федерації, що докорінно змінило геополітичну та безпекову ситуацію у регіоні та вплинуло на подальшу долю України.

Збройна агресія проти України почалася 20 лютого 2014 року, коли російські війська вторглися на Кримський півострів, а вже 18 березня того ж року анексували його. Невдовзі, на початку квітня 2014 року, російські військові, разом із сепаратистами та без розпізнавальних знаків, захопили адміністративні будівлі в Донецькій та Луганській областях. Під прикриттям створених ними ж терористичних квазідержавних утворень, російські війська прагнули силовим шляхом встановити контроль над

частиною суверенної української території. У відповідь на це, 12 квітня 2014 року Збройні Сили України розпочали широкомасштабну антитерористичну операцію (АТО). Період війни до 24 лютого 2022 року часто називають "гібридною війною". Протягом цього часу російське військово-політичне керівництво офіційно заперечувало свою причетність до бойових дій на території України, попри існуючі очевидні докази.⁵¹

Реакція міжнародної спільноти на анексію Криму росією та початок бойових дій на сході України переважно характеризувалася засудженням дій рф, вираженням підтримки суверенітету та територіальної цілісності України, а також пошуком шляхів для якнайшвидшого врегулювання кризи. Так, наприклад, Європейський Союз запровадив низку санкцій у 2014 році, до них входили замороження активів окремих громадян рф; обмеження на доступ російських державних банків до міжнародних ринків капіталу; обмеження на експорт до Росії певних видів озброєнь та товарів подвійного призначення, обмеження на співпрацю в енергетичному секторі⁵²; заборона на ввезення до Європейського Союзу продукції, що походить з незаконно анексованих Криму чи Севастополя; запровадження обмежень на експорт певних товарів та технологій кримським підприємствам або на їхнє використання в окупованому Криму в транспортній, телекомунікаційній та енергетичній сферах, а також для пошуку, розвідки і видобутку нафти, газу та мінеральних копалин.⁵³

Тодішня Верховна представниця Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Кетрін Ештон зазначала, що *“Єдність, суверенітет і територіальна цілісність України повинні*

⁵¹ ArmyInform. (2023, лютого 22). *Хронологія російсько-української війни: гібридна фаза*. URL:

<https://armyinform.com.ua/2023/02/22/hronologiya-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-gibrydna-faz/> (дата звернення: 07.04.2025)

⁵² Council of the European Union. (n.d.). *Timeline – EU sanctions against Russia over Ukraine*. URL: <https://www.consilium.europa.eu> (дата звернення 08.04.2025)

⁵³ Delegation of the European Union to Ukraine. (n.d.). *ЄС продовжує санкції проти Росії за незаконну анексію Криму і Севастополя ще на рік*. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine> (дата звернення 08.04.2025)

поважатися в будь-який час і всіма сторонами. Будь-яке порушення цих принципів є неприйнятним”⁵⁴. Європейський Союз не визнає та продовжує рішуче засуджувати незаконну анексію Кримського півострова російською федерацією, розглядаючи це як серйозне порушення норм міжнародного права й дотепер.

Деякі міжнародні організації також частково або повністю припинили свою співпрацю з росією: наприклад, Організація з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) призупинила процес вступу росії до організації після анексії Криму у 2014 році⁵⁵, а після повномасштабного вторгнення у 2022 році повністю припинила співпрацю не тільки з росією, а й з білоруссю; Міністри закордонних справ країн НАТО також вирішили призупинити всю практичну співпрацю з Росією.⁵⁶

Масштабність осуду дій російської федерації знайшла своє втілення в голосуванні у стінах Організації Об'єднаних Націй, де значна кількість держав-членів висловила підтримку суверенітету України. 27 березня 2014 року Організацією Об'єднаних Націй була прийнята Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про територіальну цілісність України №68/262, засідання Генасамблеї ООН було скликане для розгляду питання збройної окупації росією території України, зокрема Кримського півострова.⁵⁷ Ця Резолюція чітко підтвердила підтримку України Генеральною Асамблеєю ООН, засвідчила підтримку суверенітету нашої держави, її політичної незалежності, єдності та територіальної цілісності в міжнародно визнаних

⁵⁴ European External Action Service. (2014, березня 1). *Statement by High Representative Catherine Ashton on the latest developments in Ukraine*. URL:

https://eeas.europa.eu/archives/docs/statements/docs/2014/140301_01_en.pdf (дата звернення: 08.04.2025)

⁵⁵ Organisation for Economic Co-operation and Development. (n.d.). [Homepage]. URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 09.04.2025)

⁵⁶ North Atlantic Treaty Organization. (2020). *Основоположний акт про взаємні відносини, співробітництво та безпеку між Організацією Північноатлантичного договору та Російською Федерацією*. URL:

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/4/pdf/2003-NATO-Russia_uk.pdf (дата звернення: 09.04.2025)

⁵⁷ United Nations. (2014, березня 27). *Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014: Territorial integrity of Ukraine (A/RES/68/262)*. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/68/262> (дата звернення: 09.04.2025)

кордонах. Резолюцію підтримали 100 країн-членів ООН, 11 країн виступили проти, 58 - утрималися, 24 - були відсутні під час голосування.⁵⁸ Резолюція №68/262 стала підтвердженням підтримки міжнародною спільнотою територіальної цілісності України та показником масштабного осуду дій російської федерації.

В інтерв'ю українському виданню “Радіо Свобода” спікерка чеського парламенту Маркета Пекарова Адамова заявила, що реакція західного світу на фактичну окупацію територій України в 2014 році показала слабкість демократичних країн та була абсолютно недостатньою для відсічі. Вона також вважає події сьогодення наслідком нерішучості політиків у 2014 році: *“Сьогоднішня масштабна війна РФ проти України є по суті наслідком нерішучості Заходу майже 10 років тому”*⁵⁹.

Вражена анексією Криму та збройною агресією росії на сході України, міжнародна політична спільнота активно шукала способи мирного врегулювання конфлікту в Україні. Тоді, у 2014 році, у рамках Нормандського формату, де учасниками виступали Україна, Німеччина, Франція та росія, було укладено домовленості, відомі як Мінські. Метою укладення Мінських домовленостей було припинення вогню та політичне врегулювання конфлікту в Україні.

Мінські угоди складаються із трьох документів, зокрема: Мінський протокол від 5 вересня 2014 року, Меморандум про його виконання від 19 вересня 2014-го, а також Комплекс заходів на виконання Мінського протоколу від 12 лютого 2015-го. Згідно з ними, для врегулювання конфлікту на Донбасі передбачався комплекс заходів, що включав негайне

⁵⁸ Вікіпедія. (n.d.). Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 68/262. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%90%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D1%97_%D0%9E%D0%9E%D0%9D_68/262 (дата звернення: 09.04.2025)

⁵⁹ Радіо Свобода. (2023, жовтня 19). Чехія відновила проєкти на підтримку Криму, бо «кримські татари зникли з порядку денного» – Адамова-Пекарова. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/pekarova-adamova-crimea-czech-republic-interview/32645318.html> (дата звернення: 10.04.2025)

припинення вогню, відведення важкої техніки під контролем ОБСЄ, політичний діалог щодо виборів та особливого статусу тимчасово окупованих територій України, а також гуманітарні аспекти, як-от амністія та обмін полоненими. Усі ці кроки планувалося здійснити до кінця 2015 року, однак за весь час ні разу не було досягнуто першого пункту угод, а саме припинення вогню. Україна та росія звинувачують одна одну у зриві Мінських домовленостей, однак Захід покладає відповідальність за невиконання угод саме на Москву. До повномасштабного вторгнення Мінські домовленості вважалися основним ключем для врегулювання конфлікту на сході України.⁶⁰

Як було попередньо зазначено, ЄС надавав Україні суттєву політичну та фінансову допомогу після анексії Криму росією та початку війни на сході України. Підтримка ЄС включала не тільки запровадження санкцій проти росії, а й надання безвізового режиму для українців у 2017 році та підписання Угоди про асоціацію 27 червня 2014 року. Такі кроки на зустріч Україні зі сторони Європейського Союзу дозволили Україні поглибити економічні та політичні зв'язки з Європейським Союзом, відкриваючи нові можливості для реформ та розвитку.⁶¹

ЄС також активно підтримував Україну в рамках програми «Східне партнерство», ініціативи створеної у 2009 році задля співпраці тоді ще 28 країн-членів Європейського Союзу та 6 східноєвропейських країн (Україна, Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія та Молдова). Основними цілями програми є зміцнення та поглиблення політичних та економічних відносин між ЄС, його державами-членами та цими шістьма країнами-партнерами.⁶²

⁶⁰ Суспільне Новини. (2022, липня 21). *Кожен п'ятий українець не знає змісту Мінських угод, понад 60% хочуть їх переглянути — опитування*. URL:

<https://suspilne.media/207756-kozen-patij-ukrainec-ne-znae-zmistu-minskih-ugod-ponad-60-hocut-ih-pereglanuti-opituvanna/> (дата звернення: 11.04.2025)

⁶¹ Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *Overview of Ukraine-EU Relations*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/zagalnij-oglyad-vidnosin-ukrayina-yes> (дата звернення: 12.04.2025)

⁶² Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *Східне партнерство*. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/shidne-partnerstvo> (дата звернення: 17.04.2025)

Період з 2016 по 2022 рік не приніс кардинальних змін у сприйнятті України на міжнародній арені, переважно зосереджуючись на внутрішніх трансформаціях. З одного боку, Україна активно впроваджувала низку важливих реформ, зокрема антикорупційних та економічних, а також запустила процес децентралізації. Ці кроки могли б потенційно посилити її позиції як країни, що прагне до стабільності та розвитку. Однак, з іншого боку, триваючі бойові дії на Донбасі та анексія Криму Росією створювали підґрунтя для негативного іміджу України, асоціюючи її з нестабільністю та конфліктом. Незважаючи на зусилля української дипломатії та певні позитивні зрушення, загальний образ України у світі залишався неоднозначним та суперечливим, особливо через постійний збройний конфлікт.

Аналізуючи трансформацію іміджу України, варто досліджувати не лише зовнішньополітичні процеси, а й думку громадськості. Відтак, згідно із матеріалами Українського національного інформаційного агентства “УКРІНФОРМ”, написаними на основі соціологічних досліджень компанії TNS, проведених у 2015 році, громадська думка населення ЄС була не такою однозначною.

Опитування були проведені у шести найбільших країн Європейського Союзу: Великобританії, Німеччині, Іспанії, Італії, Франції та Польщі - загальна кількість населення цих країн становить 360 мільйонів осіб з 500 мільйонів загальної кількості населення, тобто більше половини мешканців ЄС взяли участь у дослідженні. Його метою було визначити не лише асоціації, пов’язані з нашою державою, а й аргументи населення ЄС щодо євроінтеграції України.⁶³

⁶³ Укрінформ. (2014, вересня 22). *Що європейці думають про Україну. Інфографіка.*

URL:

https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1890740-scho-evropeytsi-dumayut-pro-ukrajinu-infografika.html (дата звернення: 17.04.2025)

Тоді, у 2015 році, для 46% опитуваних європейців найпершою асоціацією з Україною стала війна. Іншими, менш популярними асоціаціями, стали пов'язаність з росією, бідність та місто Київ.

Громадяни ЄС тоді мали як позитивні, так і негативні уявлення про нашу країну. Серед позитивних можна виділити супротив народу під час Помаранчевої Революції та Євромайдану, Євро-2012, Євробачення, футбол, культуру, прагнення до євроінтеграції тощо. Серед негативних уявлень переважали економічна криза, внутрішньополітичні проблеми, зокрема корупція, олігархія, Чорнобильська катастрофа, а також сепаратизм й анексія Криму, що, очевидно, були пов'язані із подіями 2014 року.

У 2015 році Україна асоціювалась за кордоном із відомими на весь світ спортсменами: Андрієм Шевченко та братами Кличко. Зважаючи на політичні процеси всередині держави, європейці також згадували таких політичних діячів як Петро Порошенко та Юлія Тимошенко.

Говорячи про аргументи та контраргументи на користь євроінтеграції України, результати соціологічного опитування в згаданих країнах Євросоюзу окреслили основні тези на підтримку членства України, де переважають сприйняття України як частини Європи (31% опитуваних мали таку думку), сприйняття членства як гарантії від російської агресії (30%) та віра в справедливе право України, як і будь-якої іншої географічно європейської країни, на членство (30%). Такі аргументи були найрозповсюдженішими серед населення Польщі, Німеччини, Іспанії та Італії. Значна частина респондентів (15%) дотримувалася думки, що Україна відстоює європейські цінності та заслуговує на перспективу членства, а також вбачали позитив від нього для самого ЄС, а саме у розширенні стабільного європростору (15%) та економічному зростанні Союзу (12%), такі тези були особливо популярними серед молоді. Разом з тим, лише незначний відсоток опитаних (1%) висловився категорично проти членства України в ЄС, побоюючись фінансових ризиків, нестабільності всередині нашої країни, війни та можливого роздратування

росії. Необхідність подолання корупції була найбільшою перешкодою для вступу України в ЄС, за думкою більшості учасників дослідження. Варто відзначити, що доволі велика кількість респондентів (28%) не змогла визначитися зі своєю позицією щодо інтеграції України в європейський простір.

У висновку, період 2014-2022 років став визначальним у якісній трансформації іміджу України на європейській політичній арені. Такі події як Революція Гідності та подальша війна на сході Україні стали доленосними для історії України, кардинально змінивши образ нашої держави у світі, відводячи її від наративів, пов'язаних із внутрішньополітичною нестабільністю й створюючи підстави для утворення чітких уявлень про Україну й український народ зокрема.

Революція Гідності хоч і є одним з найдраматичніших етапів сучасної історії нашої країни, проте саме вона стала каталізатором позитивних змін в іміджі України. Масовий протест громадян, їхня рішучість у відстоюванні європейського вектору розвитку, боротьба проти корупції та авторитаризму справила велике враження на європейську громадськість. Україна постала як нація, що має високий рівень гідності, самоідентичності та готовність боротися за свої права й свободи, готовність відстоювати власні демократичні цінності. Європейські політики та медіа відзначали хоробрість українців, їхню відданість європейським ідеалам та безпрецедентну хоробрість громадянського суспільства. Акції солідарності з українським народом, що відбулися у багатьох країнах світу, стали яскравим доказом зростаючої симпатії та підтримки. Євромайдан сприймався як потужний прояв європейських цінностей на континенті, а Україна почала асоціюватися з боротьбою за свободу та демократію.

Однак, така позитивна динаміка була затьмарена російською агресією, що розпочалася з анексії Криму та подальшої підтримки сепаратистських рухів на сході України. Ці події вивели на перший план

нові аспекти сприйняття України в ЄС. З одного боку, російська агресія викликала рішуче засудження дій РФ з боку міжнародної спільноти, включаючи запровадження санкцій та підтримку територіальної цілісності України. З іншого боку, війна стала переважачою асоціацією з Україною серед значної частини європейського населення, затьмарюючи попередні позитивні образи.

Соціологічні дослідження 2015 року виявили непросту картину сприйняття України в країнах ЄС. Поряд із розумінням трагічності війни та співчуттям до українського народу, залишалися негативні стереотипи, пов'язані з корупцією, бідністю та непрозорістю внутрішньополітичних процесів. Водночас, зростало усвідомлення європейської ідентичності України та її права на європейську інтеграцію, а також розуміння можливої вигоди від членства України в ЄС для самого Союзу. Не дивлячись на це, чимала частина європейців залишалася невизначеною щодо перспектив євроінтеграції України, що вказувало на необхідність подальшої роботи над зміцненням позитивного іміджу України у світі та розвіянням існуючих і закріплених за нею стереотипів.

Описаний період сприяв зростанню усвідомлення геополітичного значення України та зміцненню підтримки її європейського курсу. Однак, саме історичний етап 2014-2022 років став передвісником, можливо, найтрагічніших подій в історії незалежної України - повномасштабного вторгнення Росії на територію України 24 лютого 2022 року.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

3.1. Трансформація іміджу України в медіа ЄС у перші два роки повномасштабного вторгнення (2022 - 2023).

Початок повномасштабної війни став не лише трагічною сторінкою в історії України, але й шокуючою подією для всього світу та європейського континенту зокрема. Ще зовсім недавно неможливо було уявити криваву війну в самому серці Європи, проте, саме Україна опинилася в епіцентрі цих подій, прикувавши до себе увагу фактично усіх світових медіа. З країни, яку часто сприймали радше як спостерігача, вона миттєво перетворилася на ключового гравця на арені сучасних міжнародних відносин. Наш збройний супротив став центральною темою обговорення в міжнародних медіа, піднявши на поверхню питання суверенітету, міжнародного права та європейської безпеки як такої. Період 2022 - 2023 років характеризується суттєвим зростанням уваги до України, її історії та культури, але головним чином – до її здатності чинити опір агресору. Відтак, у медіа Європейського Союзу формується новий образ України – не лише як жертви агресії, а як рішучого гравця, що впливає на сучасний міжнародний порядок.

Для аналізу трансформації іміджу України у медіа Європейського Союзу у цьому та наступному розділах були використані звіти української незалежної організації, що з лютого 2022 року постійно працює над розвитком національного бренду України та його просуванням за кордоном - “Brand Ukraine”, а також самостійний медіамоніторинг низки видань країн Європейського Союзу.

2022 рік став переломним для сприйняття нашої держави та її образу у світі, її впізнаваність та репутація суттєво покращилися в країнах усього світу, проте найбільших трансформацій імідж України зазнав саме в європейських країнах. Впродовж першого року повномасштабного

вторгнення заголовки міжнародних ЗМІ кишіли словом “Україна”, наша країна практично постійно була у центрі європейської уваги.

Громадська організація “Brand Ukraine” у співпраці з українською медіамоніторинговою агенцією “LOOQME” провели контент-аналіз згадок про Україну у світових ЗМІ: на основі 51 мільйона публікацій у медіа 184 країн було визначено, що піковими місяцями публікацій про Україну у 2022 році стали лютий, березень та квітень. Зокрема, у лютому 2022 року було опубліковано понад 365 мільйони матеріалів, пов’язаних із Україною, у березні - понад 11 мільйонів, а у квітні - понад 6.⁶⁴ Переважна кількість цих публікацій стосувалася тем, пов’язаних, очевидно, із війною. Тоді найпопулярнішими для висвітлення темами були воєнні злочини росії на території України, загроза світовій безпеці на фоні російського вторгнення в Україну, міжнародна солідарність й підтримка України та українські біженці.

Варто зазначити, що у 2022 році у 2022 році пошукові запити, що включали слово “Україна” у Google досягли історичного рекорду в усьому світі. Інтерес до України в мережі був 20 разів вищий, ніж у 2012 році, коли наша країна приймала Євро-2012, та у 7 разів перевищував показники 2014 року, коли Росія розпочала збройну агресію, анексувавши Крим та частину Донецької й Луганської областей.⁶⁵

На початку повномасштабного вторгнення 71% населення планети підтримував Україну у війні проти росії, а численні опитування засвідчили значну підтримку українських біженців у світі та готовність жителів багатьох країн прийняти їх на своїй території.

⁶⁴ Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 14). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 20.04.2025)

⁶⁵ Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 17). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 20.04.2025)

Державні лідери відіграють величезну роль у формуванні іміджу своєї країни на політичній арені, особливо у контексті здатності цих лідерів долати внутрішні проблеми, зовнішні загрози та вести свою країну до розвитку. Початок повномасштабної війни в Україні призвів до безпрецедентного сплеску рівня підтримки президента Володимира Зеленського у світі. У березні 2022 року опитування показали, що Президент України викликав найбільшу довіру серед інших світових лідерів у населення Центральної та Східної Європи - 66% опитуваного населення ставилися до Володимира Зеленського позитивно. У США Президентові України довіряли 72% населення, такий рівень довіри виявився більшим, ніж до будь-якого іншого світового лідера. Тоді населення Європи та Америки вважало, що Володимир Зеленський робив правильні кроки для розв'язання міжнародної кризи, створеної росіянами.⁶⁶

Журнал Time у грудні 2022 року присвоїв Володимирі Зеленському та "українському духу" звання "Людина року", а видання POLITICO, у своєму рейтингу найвпливовіших європейців, поставило його на перше місце, відзначивши його здатність переосмислити поняття європейської ідентичності.⁶⁷

Відповідно до звіту "Про сприйняття України у світі 2022", ставлення європейської громадськості до України було переважно позитивним. Більшість населення країн Європейського Союзу також позитивно ставилися до членства України у ЄС та НАТО: тоді 63% населення 11 країн Європи, США, Канади та Туреччини вважали, що Україна має стати членом ЄС, а 58% підтримали ідею вступу України до НАТО. Найбільшої підтримки у цьому питанні Україна отримала від

⁶⁶ Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 25). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 21.04.2025)

⁶⁷ Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 26). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 21.04.2025)

жителів Литви, Польщі, Португалії, Іспанії та Великої Британії.⁶⁸ 23 червня 2022 року Європейська Рада офіційно надала Україні статус кандидата на членство в ЄС.⁶⁹

У ході проведення дослідження було також визначено низку характеристик бренду України в найбільших іноземних онлайн-медіа, так, наприклад, найпоширенішими характеристиками образу України в стали “Нація героїв”, “Демократична країна” та “Член європейської родини”. Відповідно до даних “UKRAINE BRAND” іншими наративами, пов’язаними з образом України у світі, стали “Вільна нація”, “1000-літня історія та культура”, “Винахідливі люди”, “Високотехнологічна країна” та “Чарівна природа”. Такі результати вказують на помітне зростання інтересу громадськості до України не лише як країни у стані війни, а й окремої держави зі своєю власною історією, традиціями і культурою.

Індекс національних брендів від Anholt-Ipsos, який досліджує світове ставлення до 60 країн у 20 країнах світу, Україна піднялася на одну позицію та посіла 47-ме місце у 2022 році. Україна також була другою країною за поінформованістю про події, що відбуваються: 79% людей у світі були обізнані та читали новини про війну в Україні. Не дивлячись на те, що імідж країн у цьому рейтингу зазвичай змінюється повільно, позиції України з 2014 року зростають значно швидше, ніж у середньому в інших країнах.⁷⁰

Однак, беззаперечно були і негативні іміджеві фактори: згідно із даними Національного банку України, у 2022 році реальний ВВП України

⁶⁸ Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 26). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 21.04.2025)

⁶⁹ Кабінет Міністрів України. (2022, червня 24). *Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 22.04.2025)

⁷⁰ Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 31). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 23.04.2025)

скоротився на 29,1%⁷¹, що призвело до того, що вартість бренду країни знизився на 21%.⁷²

Підсумовуючи зміни у сприйнятті України у країнах Європейського Союзу, слід зазначити, що історичні події 2022 року в Україні та їхній політичний резонанс спровокували неабияку цікавість до України та війни у світі. У 2022 році міжнародна спільнота ретельно відслідковувала розвиток ситуації в Україні. Для громадян багатьох країн «війна» стало словом, що найбільше ототожнювалося з Україною. Однак, війна вплинула на формування позитивного іміджу України, зокрема через єдність народу, помітною зацікавленістю іноземців нашою історією та культурою.

2023 рік ознаменувався значним зниженням рівня уваги світового загалу до подій в Україні. Відповідно до результатів дослідження “Про сприйняття України у світі 2023 від громадської організації “Brand Ukraine”, порівняно із 2022 роком, у 2023 році кількість публікацій про Україну в міжнародних ЗМІ впала на 20%, а у соціальних мережах - на понад 40%. Однак наша країна не зникла з міжнародного порядку денного. За результатами досліджень 2022 року Україна увійшла до четвірки країн світу, за подіями в яких стежить більшість населення світу. Ці ж дослідження показали, що інтерес до України вийшов за рамки військової тематики, адже іноземці почали цікавитися українською історією, культурою, музикою та спортом. Національний бренд України “Ukraine NOW” став різностороннім й стабільним, завдяки чому привернув більшу увагу до себе.

У 2023 році у контексті висвітлення війни в Україні в міжнародних медіа почало з’являтися поняття “втома”. У медіа-спільноті здобуває

⁷¹ Національний банк України. (2023, січня 27). *Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2022 році*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi> (дата звернення: 23.04.2025)

⁷² Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 9). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 23.04.2025)

розповсюдження поняття “compassion fatigue” (“втома від співчуття”): це поняття використовується, коли йде мова про споживання новин, пов’язаних із світовими потрясіннями такими як війни, пандемія, природні катастрофи тощо. “Втома від співчуття” це відчуття емоційного спустошення, зумовлене тривалим контактом з інформацією про людські страждання, що врешті-решт призводить до свідомого уникнення контенту на цю тему. З огляду на шалений інтерес світової спільноти, що виник на початку повномасштабної війни у лютому 2022 року, зменшення уваги до новин про Україну на другий рік війни серед іноземної аудиторії було цілком передбачуваним. Жителі європейських країн зазначали, що свідомо оминають новини про війну в Україні.⁷³

Однак, світова спільнота все ще активно підтримувала Україну у війні з росією у 2023 році. У дослідженні “UKRAINE BRAND” зазначається: *“Відсоток громадян у країнах-союзниках, що схвалювали надання Україні різноманітної допомоги, залишився високим у 2023 році попри певне зменшення, якщо порівнювати з екстремальним рівнем підтримки на початку 2022 року. Станом на кінець 2023 року, 89% населення ЄС підтримували надання українцям гуманітарної допомоги, 84% готові були й надалі приймати в ЄС українських біженців, 72% схвально ставились до продовження фінансової та економічної підтримки України, 60% — до надання озброєння та військових навчань.”*⁷⁴

У 2023 році серед населення провідних західних країн спостерігалось не лише збереження, а й посилення підтримки європейської та євроатлантичної інтеграції України. Так, частка тих, хто вважав за необхідне запропонувати Україні членство в НАТО, зросла до 61%

⁷³ Brand Ukraine. (2024, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2023* (стор. 32). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/148/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2023.pdf (дата звернення 25.04.2025)

⁷⁴ Brand Ukraine. (2024, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2023* (стор. 33-34). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/148/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2023.pdf (дата звернення 25.04.2025)

(порівняно з 58% у 2022 році) у 14 країнах, де проводилося соціологічне дослідження. Ідея надання Україні запрошення на вступ до ЄС також отримала значну підтримку – 63%, що відповідало рівню попереднього, 2022 року. Крім того, більшість громадян Європейського Союзу (61%) у 2023 році позитивно оцінили надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС.

У 2023 році, як і у 2022, було визначено низку характеристик бренду України в найбільших іноземних онлайн-медіа. Найпоширенішими наративами залишалися “Нація героїв”, “Демократична країна” та “Член європейської родини”. Іншими характеристиками були аналогічні 2022 року “Вільна нація”, “1000-літня історія та культура”, “Винахідливі люди”, “Високотехнологічна країна” та “Чарівна природа”.⁷⁵

Другий рік поспіль слово “війна” залишалося головною асоціацією більшості іноземців при згадці про Україну. Однак, варто зазначити, що у багатьох країнах Азії, Африки та Близького Сходу (Казахстан, Туреччина, ПАР, Бразилія, ОАЕ тощо) Україна сприймалася переважно не через призму війни, а через призму її інноваційного розвитку, розвиненості аграрного та промислового секторів, багатой культурної спадщини та спортивних досягнень.

Соціологічні дослідження, проведені у 2023 році, засвідчили помітне зменшення підтримки світовою спільнотою надання Україні різних видів допомоги, зокрема у військовому секторі. Попри це, переважна більшість населення західних держав надалі демонструвала проукраїнські настрої, а деякі форми підтримки нашої держави набирали більших обертів. Так, наприклад, у 2023 році суттєво зросло схвалення ідеї вступу України до ЄС та НАТО серед європейського загалу. Водночас, у 2023 році було відмічено збільшення присутності України в англомовних ЗМІ з минулорічних 8% до

⁷⁵ Brand Ukraine. (2024, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2023* (стор. 30). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/148/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2023.pdf (дата звернення 25.04.2025)

10%. Провідними асоціаціями з Україною стали такі риси як героїзм та демократичність.

Повномасштабне вторгнення кардинально змінило сприйняття України на європейській політичній арені. Зі спостерігача Україна швидко перетворилася на ключового гравця, що активно впливає на сучасний міжнародний порядок. 2022 рік став безумовно переломним: Україна опинилася в центрі уваги світових медіа, що проявлялося у небаченому до того зростанні кількості публікацій та пошукових запитів про нашу країну. Піковий інтерес припав на лютий-квітень 2022 року, коли основні теми висвітлення подій стосувалися воєнних злочинів росії, що у свою чергу спричинило обговорення у медіа загрози світовій безпеці, міжнародної солідарності та потоку українських біженців. Значна підтримка України у світі, високий рівень довіри до Президента Володимира Зеленського, а також позитивне ставлення до членства України в ЄС та НАТО свідчили про формування нового, позитивного іміджу країни.

Разом з тим, 2023 рік приніс помітне зниження рівня уваги до України у світових медіа та соціальних мережах, що пояснюється так званою "втомою від співчуття". Незважаючи на це, Україна не зникла з міжнародного порядку денного, а інтерес до неї вийшов за рамки виключно військової тематики, охопивши історію, культуру, музику та спорт. Підтримка України у війні з росією серед населення ЄС залишалася стабільно високою. Жителі європейських країн все ще підтримували надання гуманітарної, фінансової та військової допомоги, а також активно приймали біженців. Підтримка європейської та євроатлантичної інтеграції України суттєво посилилася, що підкреслює стійкість проукраїнських настроїв. Негативні аспекти, такі як значне падіння реального ВВП та зниження вартості національного бренду у 2022 році, відображали економічні наслідки війни. Проте, незважаючи на економічні виклики та зменшення загальної уваги, сформований образ України як героїчної та демократичної нації, здатної чинити опір агресору, продовжував

зміцнюватися, а іноземці почали більше цікавитися нашою історією та культурою.

3.2. Зміна образу України у медіапросторі (2024 - початок 2025 року).

2022 та 2023 роки засвідчили докорінну трансформацію іміджу України у європейських та світових медіа від початку повномасштабного вторгнення. З країни, що здебільшого розглядалася як жертва агресії, Україна перетворилася на символ опору й стала ключовим гравцем на міжнародній дипломатичній та політичній арені. Однак, динаміка медіапростору, геополітичні зміни у регіоні, а також внутрішні негаразди всередині країни, суттєво вплинули та продовжують впливати на подальшу еволюцію цілісного образу нашої держави.

Досліджуючи трансформацію іміджу України у 2024 році, було також використано матеріали громадської організації “Brand Ukraine” - “Звіт про сприйняття України у світі 2024”. Відповідно до цього звіту, 2024 рік характеризувався перш за все суттєвим спадом громадської уваги до України. Після пікового рівня спостереження у 2022 році, коли пошуковий інтерес до України досяг 100 балів, він поступово зменшився, і у 2024 році досягнув рівня приблизно 7 балів. Однак, такий рівень все ще є вищим, ніж у довоєнний період. Короткочасні сплески уваги до України спричинили окремі події: футбольні матчі Євро-2024, дозвіл на застосування ракет АТАСМС для ураження цілей на території вглиб РФ, військова операція ЗСУ в Курській області.⁷⁶ Ці дані демонструють, що глобальна аудиторія реагує лише на окремі резонансні події, а обсяги висвітлення інших подій, таких як атаки на окремі міста, наприклад, залишаються помірними або взагалі зменшуються.

⁷⁶ Brand Ukraine. (2025, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2024* (стор. 5). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/187/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_20241.pdf (дата звернення: 27.04.2025)

У 2024 році на європейських шпальтах газет усе частіше почали з'являтися європейські держави з проросійськими або ж антиукраїнськими настроями, до таких, зокрема, належать Угорщина та Словаччина. Угорщина, що є членом як ЄС, так і НАТО, активно виступала проти вступу України до союзів, а також блокувала деякі рішення, пов'язані із наданням Україні допомоги. Подібні події негативно відображалися на формуванні позитивного іміджу України не тільки на політичній арені, а й серед європейського населення.

Настрої щодо підтримки України населенням країн ЄС змінюються: поки більшість країн активно виступає за підтримку України, деякі з них почали ставитися дещо скептично до затяжної війни на наших землях. Основними причинами зміни вектору з підтримки на нейтралітет є економічні чинник, страх європейців щодо ескалації військового конфлікту, внутрішні розбіжності всередині держав тощо. Наприклад, угорська онлайн-газета коментує євроінтеграційні наміри України наступним чином: *“За словами Орбана, членство України в ЄС було б рівносильним економічному самогубству”*⁷⁷. Такі позиції держав-членів Європейського Союзу не тільки уповільнюють процес вступу України до ЄС, а й негативно впливають на загальне сприйняття України як на політичній арені, так і серед громадськості.

Рівень підтримки України у країнах-членках Європейського Союзу залишається стабільно високим, особливо у Скандинавських та Балтійських державах. Водночас, у деяких країнах, переважно Західної Європи, підтримка України стала темою, що часто поляризувала суспільства окремих держав. У країнах ЄС, попри загальну солідарність, з'явився економічний скепсис, особливо в країнах, де побоюються високих зовнішніх видатків. Наприклад, в Німеччині 41% опитаних громадян

⁷⁷ 24.hu. (2025, травня 30). *Gazdasági öngyilkosság* [Економічне самогубство]. URL: <https://24.hu/belfold/2025/05/30/gazdasagi-ongyilkosság/> (дата звернення: 27.04.2025)

вважали витрати на фінансову допомогу Україні надмірними.⁷⁸ Переходячи до сьогодення, варто зазначити, що імідж України зберігається сильним, більш позитивним, ніж негативним, через низку факторів, а саме солідарністю ЄС із нашою державою та її євроінтеграційним прогресом. Європейський Союз продовжує надавати багатомільйонну військову та гуманітарну допомогу Україні, а заяви представників Європейської комісії підтверджують непохитну відданість Україні у 2025 році. До однієї з таких заяв можна віднести промову віце-президентки Європейської Каллас напередодні військового параду у Москві на честь 9 травня: *“Я також закликала всі країни-члени, а також представників інституцій відвідати Київ якомога більше, щоб продемонструвати нашу солідарність і те, що ми з Україною”*⁷⁹. Однак, тоді, 9 травня 2025 року, представник Словаччини, що є членом ЄС з 2004 року, Роберт Фіцо все ж відвідав парад, на відміну від угорського прем'єр-міністра Віктора Орбана, який відмовився від запрошення.

Варто зазначити, що у країнах Євросоюзу спостерігаються масштабні політичні зміни: у більшості виборів лідирують консервативні партії, більшість з яких мають проросійські настрої. Так, у Франції усе популярнішою стає партія Марін Ле Пен “Національне об'єднання”, традиційно демонструє проросійські погляди та скептично ставиться до політики ЄС щодо України, а на президентських виборах у Польщі перемогу отримав Кароль Навроцький⁸⁰, який називав Галичину “Східною Малопольщею” та виступає проти вступу України до НАТО. Велика

⁷⁸ Brand Ukraine. (2025, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2024* (стор. 21). URL:

https://brandukraine.org.ua/documents/187/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_20241.pdf (дата звернення: 27.04.2025)

⁷⁹ PESCO, N. (2023, травня 8). *‘Don’t go’: Russia’s WW2 Victory Day celebration*. Politico. URL:

<https://www.politico.eu/article/dont-go-russia-ww2-victory-day-celebration-eu-warns-leaders-vladimir-putin/> (дата звернення: 01.05.2025)

⁸⁰ Громадське. Хто такий Кароль Навроцький? [Допис у Telegram]. Telegram. URL: https://t.me/hromadske_ua/63684 (дата звернення: 02.06.2025)

присутність проросійських політиків також спостерігається в Угорщині, Румунії та Німеччині.

ЄС також ввів нові правила в'їзду для громадян України, у 2025 році для нас запрацює програма ETIAS (European Travel Information and Authorisation System). ETIAS є системою електронного дозволу на в'їзд громадян безвізових країн до Шенгенської зони, і хоч таке впровадження не скасовує безвіз, воно додає додаткові вимоги для українців.⁸¹ Наприклад, на Норвегію, яка також не є членом ЄС, такі правила не поширюються.

З чинників, що позитивно впливають на імідж України в Європі, слід виділити активні дії української влади щодо вступу в ЄС. У 2025 році триває процес перевірки українського законодавства на відповідність європейським нормам, що є ключовим кроком на шляху до членства. Політологи мають схвальні відгуки щодо євроінтеграційних зусиль українського уряду, переважна більшість з них передбачає вступ України до Євросоюзу у найближчі 5-10 років. Першим з-поміж найвищих посадовців Євросоюзу про ймовірність членства України в ЄС у 2030 році заговорив Шарль Мішель⁸², голова Європейської Ради, в інтерв'ю німецькому виданню "Spiegel" на початку жовтня 2024 року.

Населення країн ЄС продовжує схвально ставитися до прийому українських біженців та надання Україні гуманітарної допомоги.

Отже, імідж України в європейському медіапросторі продовжує демонструвати певну дуальність, що є відображенням складної геополітичної реальності. З одного боку, Україна залишається символом незламного опору та спостерігає непохитну солідарність від більшості країн ЄС, підкріплену значною фінансовою та військовою допомогою. Просування у євроінтеграційному процесі, наполеглива робота

⁸¹ FinUA. (n.d.). *Євроінтеграція*. URL:

<https://my.finua.org/uk/info/ffff6e59-c206-813c-83ac-de1323e8a451> (дата звернення: 05.05.2025)

⁸² Радіо Свобода. (2023, листопада 8). *Україна може стати членом ЄС до 2030 року – Шарль Мішель*. URL:

<https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-chlenstvo-v-yees-2030-rik/32675010.html> (дата звернення: 07.05.2025)

українського уряду, а також оптимістичні прогнози політологів щодо приєднання до ЄС також сприяють покращенню сприйняття нашої держави. Однак, з іншого боку, спостерігається зниження загального інтересу до України у світових медіа, що вимагає постійної активізації комунікаційних стратегій. Крім того, зростання впливу популістських та проросійських політичних сил у ряді європейських країн, таких як Угорщина, Словаччина, Франція тощо, створює нові перешкоди. Їхня риторика, що варіюється від економічного скепсису до відвертої антиукраїнської позиції, потенційно може уповільнити інтеграційні процеси та вплинути на рівень підтримки серед європейського населення. Таким чином, у 2025 році імідж України в ЄС формується на перетині стійкої підтримки та потенційних ризиків, вимагаючи від України постійних зусиль для збереження позитивного сприйняття та реагування на виклики у динамічному медіа та політичному середовищі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було досягнуто поставлених завдань та виявлено низку ключових аспектів, що відображають трансформацію іміджу України в медіапросторі Європейського Союзу в умовах російсько-української війни. Завдяки аналізу медіа низких країн Європейського Союзу, зокрема Німеччини, Франції, Іспанії, Польщі, Чехії, Угорщини тощо виконано поставлені у вступі до роботи завдання. Висновки логічно відповідають структурі дослідження та спрямовані на висвітлення ключових тенденцій, механізмів, інструментів і наслідків зміни зовнішнього образу України у медійному просторі ЄС.

- *Охарактеризовано поняття «імідж» та «іміджева політика».*

У ході дослідження було з'ясовано, що поняття «імідж» держави — це комплексне відображення її образу в свідомості внутрішньої та зовнішньої аудиторії, що формується під впливом політичних, економічних, культурних та соціальних факторів. Іміджеву політику держави слід розглядати як цілеспрямовану стратегію інформаційної та публічної комунікації, яка має на меті створення позитивного сприйняття країни у міжнародному середовищі. Основною метою іміджевої політики є просування національних інтересів, зростання довіри до держави, зміцнення її авторитету та залучення політичної, економічної й гуманітарної підтримки.

Імідж України є динамічною категорією, яка трансформувалася від периферійної пострадянської держави до активного учасника міжнародних процесів. Ефективна іміджева політика включає як інституційний, так і неформальний компоненти — від офіційних пресрелізів до роботи з лідерами думок, іноземними медіа та культурними амбасадорами.

- *Визначено механізми реалізації іміджевої політики на міжнародній арені.*

У ході написання бакалаврської роботи було встановлено, що реалізація іміджевої політики в міжнародному вимірі відбувається через

інтеграцію кількох ключових механізмів: державні медіа-кампанії, дипломатичну комунікацію, роботу з іноземними журналістами, цифрову дипломатію, інформаційну взаємодію з міжнародними організаціями та залучення громадських ініціатив. Особливу роль у цьому процесі відіграють такі сучасні інструменти як стратегічні наративи, брендинг національної ідентичності, іномовлення та публічна дипломатія.

Позитивний ефект таких механізмів залежить від їхньої системності, відповідності актуальним глобальним трендам і здатності протидіяти дезінформації. У період з 2022 року державна комунікація України демонструє високий рівень адаптації до кризових умов, зокрема завдяки активній участі офіційних осіб у міжнародних медіа та формуванню зрозумілих наративів, орієнтованих на західну аудиторію.

- Проаналізовано процес формування та трансформації іміджу України в медіа ЄС з 1991 по 2025 рік.

Історичний аналіз показав, що з моменту здобуття незалежності до 2014 року імідж України в Європейському Союзі був неоднозначним і залежав від політичної стабільності, економічного розвитку та рівня демократичності. Здобутки, такі як Євро-2012, Помаранчева революція та активна участь у міжнародних миротворчих процесах, зміцнювали позитивне сприйняття України. Водночас корупційні скандали, економічні кризи та нестабільна зовнішня політика формували негативні стереотипи.

Події Революції Гідності та анексія Криму Росією у 2014 році стали переломним моментом, що актуалізував питання українського суверенітету та європейської інтеграції. З початком повномасштабного вторгнення у 2022 році відбулося суттєве переосмислення ролі України на міжнародній арені: від «буферної зони» до символу опору та демократії. Медіа ЄС відобразили це у зміні тональності публікацій, значному збільшенні інформаційної присутності України та персоналізації героїчного образу через фігуру президента Зеленського.

- Досліджено ключові характеристики іміджу України в країнах Європейського Союзу.

У результаті аналізу медіа-контенту та суспільної думки в країнах ЄС було виокремлено такі ключові риси сучасного іміджу України: героїзм та спротив (боротьба за свою свободу, незалежність та європейські цінності); жертва агресії; європейська ідентичність; культурна відкритість.

Водночас, в деяких країнах (особливо з сильними проросійськими або націоналістичними партіями) спостерігаються випадки упередженого висвітлення або політичного скепсису щодо підтримки України. Таким чином, імідж України в ЄС залишається переважно позитивним, однак контекстуально чутливим.

- Визначено роль медіа у трансформації іміджу України в умовах війни.

Дослідження підтвердило надзвичайно важливу роль медіа як інструменту формування і трансформації міжнародного іміджу України. З початком повномасштабної війни європейські медіа стали головними ретрансляторами української позиції, розповідей про гуманітарні трагедії, героїзм ЗСУ та зусиль українського суспільства. Публічні комунікації, візуальні наративи, символіка, інтерв'ю з біженцями та документальні проєкти сформували новий, морально сильний образ країни.

Незважаючи на зменшення інформаційного інтересу у 2023–2025 роках, підтримка України залишається стабільною завдяки багатоплановій роботі з громадською думкою, культурній дипломатії та цифровим кампаніям. Медіа відіграють роль не лише віддзеркалення, але й активного суб'єкта у просуванні іміджу України як країни, що захищає цінності всього демократичного світу.

Таким чином, трансформація іміджу України в ЄС відбулася у межах складного геополітичного та медійного контексту. Від країни на периферії європейського інтересу Україна стала одним із центральних суб'єктів міжнародного порядку, що активно формує публічний дискурс. Ця

трансформація є результатом як внутрішніх зусиль держави щодо реалізації цілісної іміджевої політики, так і потужного резонансу у європейських медіа, які відіграли вирішальну роль у зміні сприйняття України. Водночас подальше утримання позитивного образу потребує постійної стратегічної роботи, що є складним завданням у сучасних політичних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. 24.hu. (2025, травня 30). *Gazdasági öngyilkosság* [Економічне самогубство]. URL: <https://24.hu/belfold/2025/05/30/gazdasagi-ongyilkosság/> (дата звернення: 27.04.2025)
2. ArmyInform. (2023, лютого 22). *Хронологія російсько-української війни: гібридна фаза*. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/02/22/hronologiya-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-gibrydna-faza/> (дата звернення: 07.04.2025)
3. Austrian Cultural Forum Kyiv. (n.d.). *Homepage*. URL: <https://austriaukraine.com/en/> (дата звернення: 17.03.2025)
4. BBC News Україна. (2015, червня 26). *День Конституції: чи завжди Україна мала Основний закон?* URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/06/150626_constitution_ukraine_history_vc (дата звернення: 27.03.2025)
5. Boulding, K. E. (1956). *The Image: Knowledge in Life and Society*. University of Michigan Press.
6. Boulding, K. E. (1959). National Images and International Systems. *The Journal of Conflict Resolution*, 3(2), 120–131.
7. Brand Ukraine. (2023, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2022* (стор. 9, 14, 17, 25, 26, 31). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/27/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2022_WEB_28_02_2023.pdf (дата звернення: 20.04.2025, 21.04.2025, 23.04.2025)
8. Brand Ukraine. (2024, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2023* (стор. 30, 32, 33-34). URL: https://brandukraine.org.ua/documents/148/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_2023.pdf (дата звернення: 25.04.2025)
9. Brand Ukraine. (2025, лютого 28). *Звіт про сприйняття України у світі 2024* (стор. 5, 21). URL:

https://brandukraine.org.ua/documents/187/UA_Ukraines_Global_Perception_Report_20241.pdf (дата звернення: 27.04.2025)

10. Cambridge University Press. (n.d.). Image. In *Cambridge Dictionary*. URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-spanish/image#google_vignette (дата звернення: 01.03.2025)

11. Carnegie Endowment for International Peace. (2012, березня 27). *The Underachiever: Ukraine's Economy Since 1991*. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2012/03/the-underachiever-ukraines-economy-since-1991?lang=en> (дата звернення: 25.03.2025)

12. Council of the European Union. (n.d.). *Timeline – EU sanctions against Russia over Ukraine*. URL: <https://www.consilium.europa.eu> (дата звернення: 08.04.2025)

13. Delegation of the European Union to Ukraine. (n.d.). *ЄС продовжує санкції проти Росії за незаконну анексію Криму і Севастополя ще на рік*. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine> (дата звернення: 08.04.2025)

14. Дзюба, І. М. (ред.). (2012). Імідж. У *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-13264> (дата звернення: 01.03.2025)

15. Дзюба, І. М. (ред.). (2020). Медіа. У *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-66085> (дата звернення: 01.03.2025)

16. The Economic Times. (2024, березня 6). *Ukraine was once the 3rd largest nuclear power on Earth. Then it became the only country ever to give up those weapons*. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/ukraine-was-once-the-3rd-largest-nuclear-power-on-earth-then-it-became-the-only-country-ever-to-give-up-those-weapons/articleshow/118651783.cms?from=mdr> (дата звернення: 21.03.2025)

17. El Mundo. (n.d.). *Cronología 21 de noviembre*. URL: https://www.elmundo.es/resumen/2004/cronologia/noviembre_21b.html (дата звернення: 28.03.2025)
18. Економічна правда. (2015, серпня 25). *Про що свідчить цифра \$12 тисяч - ВВП України у 1990 році*. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2015/08/25/555902/> (дата звернення: 27.03.2025)
19. EU NEIGHBOURS east. (2022, липня 27). *ЄС посилює підтримку незалежних медіа в Україні, додатково виділивши 10 млн євро*. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yes-posylyuye-pidtrymku-nezaleznyh-media-v-ukrayini-dodatkovy-vydilyvshy-10-mln-yevro/> (дата звернення: 07.03.2025)
20. EU vs Disinfo. (n.d.). *About EU vs Disinfo*. URL: <https://euvsdisinfo.eu/about/> (дата звернення: 05.03.2025)
21. European Commission. (2023, листопада 21). *Statement by President von der Leyen on the 10th anniversary of the Maidan Revolution*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_5908 (дата звернення: 07.04.2025)
22. European External Action Service. (n.d.). *Homepage*. URL: https://www.eeas.europa.eu/_en (дата звернення: 05.03.2025)
23. European External Action Service. (2014, березня 1). *Statement by High Representative Catherine Ashton on the latest developments in Ukraine*. URL: https://eeas.europa.eu/archives/docs/statements/docs/2014/140301_01_en.pdf (дата звернення: 08.04.2025)
24. European Parliament. (2005, червня 28). *Resolution on the results of the presidential elections in Ukraine*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2005/EN/03A-DV-PR-ESSE_FCS\(2005\)08-19\(00984\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2005/EN/03A-DV-PR-ESSE_FCS(2005)08-19(00984)_EN.pdf) (дата звернення: 30.03.2025)

25. FinUA. (n.d.). *Євроінтеграція*. URL: <https://my.finua.org/uk/info/ffff6e59-c206-813c-83ac-de1323e8a451> (дата звернення: 05.05.2025)
26. Громадське. (n.d.). *Хто такий Кароль Навроцький?* [Допис у Telegram]. Telegram. URL: https://t.me/hromadske_ua/63684 (дата звернення: 02.06.2025)
27. Institut français d'Ukraine. (n.d.). *Accueil*. URL: <https://institutfrancais-ukraine.com/fr/> (дата звернення: 17.03.2025)
28. Кабінет Міністрів України. (2022, червня 24). *Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 22.04.2025)
29. Lithuanian Culture Institute. (n.d.). *Homepage*. URL: <https://english.lithuanianculture.lt/> (дата звернення: 17.03.2025)
30. Міністерство закордонних справ України. (2021). *Стратегія публічної дипломатії України* (стор. 5, 11). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 03.03.2025, 12.03.2025)
31. Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *MFA History*. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-mfa/mfa-history> (дата звернення: 19.03.2025)
32. Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *Overview of Ukraine-EU Relations*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/zagalnij-oglyad-vidnosin-ukrayi-na-yes> (дата звернення: 12.04.2025)
33. Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *Східне партнерство*. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/shidne-partnerstvo> (дата звернення: 17.04.2025)

34. Міністерство цифрової трансформації України. (2020, жовтня 5). *Михайло Федоров: Україна — перша держава світу, в якій цифрові паспорти у смартфоні стали повними юридичними аналогами звичайних документів.* URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-ukraina-persha-derzhava-svitu-v-yakiy-tsifrovi-pasporti-u-smartfoni-stali-povnimi-yuridichnimi-analogami-zvichaynikh-dokumentiv> (дата звернення: 12.03.2025)
35. Національний банк України. (2023, січня 27). *Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2022 році.* URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi> (дата звернення: 23.04.2025)
36. Національний Еразмус+ Офіс в Україні. (n.d.). *Про Програму.* URL: <https://erasmusplus.org.ua/programa-yes-erazmus/pro-programu/> (дата звернення: 10.03.2025)
37. National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Orange Revolution (2004).* URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1093> (дата звернення: 25.03.2025)
38. National Museum of the Revolution of Dignity. (n.d.). *Revolution of Dignity.* URL: <https://maidanmuseum.org/en/node/1094> (дата звернення: 03.04.2025, 05.04.2025)
39. North Atlantic Treaty Organization. (2020). *Основоположний акт про взаємні відносини, співробітництво та безпеку між Організацією Північноатлантичного договору та Російською Федерацією.* URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/4/pdf/2003-NATO-Russia_uk.pdf (дата звернення: 09.04.2025)
40. Obserwator Międzynarodowy. (2023, листопада 22). *Dziesięć lat od ukraińskiej Rewolucji Godności.* URL: <https://obserwatormiędzynarodowy.pl/2023/11/22/dziesiec-lat-od-ukrainskiej-rewolucji-godnosci/> (дата звернення: 06.04.2025)

41. Organisation for Economic Co-operation and Development. (n.d.). [Homepage]. URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 09.04.2025)
42. Pesco, N. (2023, травня 8). *'Don't go': Russia's WW2 Victory Day celebration*. Politico. URL: <https://www.politico.eu/article/dont-go-russia-ww2-victory-day-celebration-eu-warns-leaders-vladimir-putin/> (дата звернення: 01.05.2025)
43. Polskie Radio. (2015, листопада 21). *Pomarańczowa rewolucja: Ukraina spogląda w stronę wolności*. URL: <https://polskieradio24.pl/artykul/1294703,pomaranczowa-rewolucja-ukraina-spolgada-w-strone-wolnosci> (дата звернення: 30.03.2025)
44. Радіо Свобода. (2023, жовтня 19). *Чехія відновила проекти на підтримку Криму, бо «кримські татари зникли з порядку денного» – Адамова-Пекарова*. URL: <https://www.radiosoboda.org/a/pekarova-adamova-crimea-czech-republic-interview/32645318.html> (дата звернення: 10.04.2025)
45. Радіо Свобода. (2023, листопада 8). *Україна може стати членом ЄС до 2030 року – Шарль Мішель*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-chlenstvo-v-yees-2030-rik/32675010.html> (дата звернення: 07.05.2025)
46. Sinitsky, J. (2015, квітня 23). *EU-Ukraine Relations Before the 2014 Maidan Revolution*. E-International Relations. URL: https://www.e-ir.info/2015/04/23/eu-ukraine-relations-before-the-2014-maidan-revolution/#google_vignette (дата звернення: 01.02.2025)
47. Суспільне Новини. (2022, липня 21). *Кожен п'ятий українець не знає змісту Мінських угод, понад 60% хочуть їх переглянути — опитування*. URL: <https://suspilne.media/207756-kozen-patij-ukrainec-ne-znae-zmistu-minskih-ugod-ponad-60-hocut-ih-pereglanuti-opituvanna/> (дата звернення: 11.04.2025)
48. Trettin, H. (2014, листопада 21). *Opinion: Revolution of Dignity in Ukraine*. DW. URL:

<https://www.dw.com/en/opinion-revolution-of-dignity-in-ukraine/a-18077223>

(дата звернення: 06.04.2025)

49. UEFA. (n.d.). *UEFA EURO 2012: A fantastic event*. URL: <https://ru.uefa.com/uefaeuro/history/news/0253-0d7ed33a89f5-2638778a72fc-1000--uefa-euro-2012-a-fantastic-event/> (дата звернення: 01.04.2025)

50. Ukraine.ua. (n.d.). *Official Website of Ukraine*. URL: <https://ukraine.ua/> (дата звернення: 11.03.2025)

51. Український інститут. (n.d.). *Місія*. URL: <https://ui.org.ua/mission/> (дата звернення: 15.03.2025)

52. Український інститут. (2022). *Стратегія Українського інституту* (стор. 13). URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf> (дата звернення: 17.03.2025)

53. Укрінформ. (2014, вересня 22). *Що європейці думають про Україну. Інфографіка*. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1890740-scho-evropeytsi-dumayut-pro-ukrajinu-infografika.html (дата звернення: 17.04.2025)

54. United Nations. (2014, березня 27). *Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014: Territorial integrity of Ukraine (A/RES/68/262)*. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/68/262> (дата звернення: 09.04.2025)

55. Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Помаранчева революція*. URL: https://vue.gov.ua/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F (дата звернення: 28.03.2025)

56. Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Революція Гідності*. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=D>

[OP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=revoljutsija_gidnosti](https://opendata.eiu.com/OP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=revoljutsija_gidnosti) (дата звернення: 01.04.2025, 05.04.2025)

57. Велика українська енциклопедія. (n.d.). *Україна у міжнародних організаціях*. URL:

<https://vue.gov.ua/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%D1%85> (дата звернення: 19.03.2025)

58. Visit Ukraine. (n.d.). *Nuclear disarmament: why Ukraine gave up nuclear weapons and whether their deployment in Belarus is legal?* URL: https://visitukraine.today/uk/blog/2005/nuclear-disarmament-why-ukraine-gave-up-nuclear-weapons-and-whether-their-deployment-in-belarus-is-legal?srltid=AfmBOooxQ-TSOsBv9imYuWsJilpA5bDmeVXwZPq-DnJenUBvldJL61nV#bez_yaderna-ukraina (дата звернення: 22.03.2025)

59. Вікіпедія. (n.d.). *Помаранчева революція*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 27.03.2025)

60. Вікіпедія. (n.d.). *Референдуми в Україні*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%B8%D0%B2%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96> (дата звернення: 17.03.2025)

61. Вікіпедія. (n.d.). *Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 68/262*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BE%D0%B>

[B%D1%8E%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%90%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D1%97_%D0%9E%D0%9E%D0%9D_68/262](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%84%D0%A4%D0%90%D0%9E%D0%9E%D0%9D_68/262) (дата звернення: 09.04.2025)

62. Вікіпедія. (n.d.). УЄФА. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%84%D0%A4%D0%90%D0%9E%D0%9E%D0%9D_68/262 (дата звернення: 01.04.2025)

63. VoxUkraine. (2022, серпня 11). *Між радянським минулим та європейською інтеграцією: огляд співпраці України з міжнародними організаціями та спільнотами держав.* URL: <https://voxukraine.org/mizh-radyanskym-mynulym-ta-yevropejskoyu-integratsiyeyu-oglyad-spivpratsi-ukrayiny-z-mizhnarodnymy-organizatsiyamy-ta-spilnotamy-derzhav> (дата звернення: 20.03.2025)

64. Wikipedia. (n.d.). *Declaration of Independence of Ukraine.* URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Declaration_of_Independence_of_Ukraine (дата звернення: 18.03.2025)

65. Wikipedia. (n.d.). *List of diplomatic relations of Ukraine.* URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_diplomatic_relations_of_Ukraine (дата звернення: 18.03.2025)